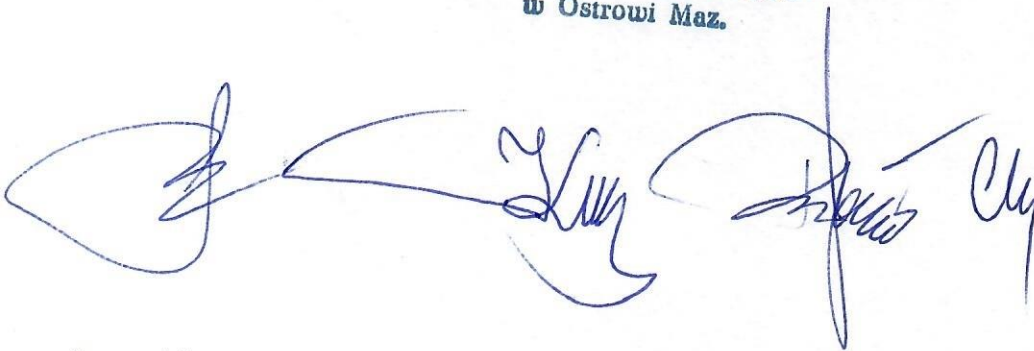

Strategia zarządzania ryzykiem w Banku Spółdzielczym w Ostrowi Mazowieckiej

(Tekst jednolity uaktualniony zgodnie z Uchwałą Zarządu Banku nr 24./2024 z dnia 16 lutego 2024r. oraz Uchwałą Rady Nadzorczej nr 6./2024 z dnia 23 lutego 2024r.)

**ZARZĄD
BANKU SPÓŁDZIELCZEGO
w Ostrowi Maz.**

Sporządziła:

Monika Tymińska - Kierownik Zespołu ds. Ryzyk, Analiz i Planowania

Zaktualizowała:

Katarzyna Zyśk - Kierownik Zespołu ds. Ryzyk, Analiz i Planowania

**KIEROWNIK ZESPOŁU
ds. Ryzyk Analiz i Planowania**

Katarzyna Zyśk

Spis treści

I. Postanowienia ogólne.....	2
II. Podstawowe definicje.....	2
III. Zasady polityki Banku w zakresie ryzyka	6
IV. Organizacja i struktura systemu zarządzania ryzykiem	10
V. Profil ryzyka Banku – aktualna i docelowa struktura ryzyka	15
VI. Mechanizmy kontrolujące i ograniczające ryzyko	17
VII. Kontrola wewnętrzna	18
VIII. Postanowienia końcowe.....	19

Załączniki:

Załącznik 1: Strategia kapitałowa.....	20
Załącznik 2: Cele strategiczne w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym, w tym koncentracji	23
Załącznik 3: Cele strategiczne w zakresie ryzyka płynności.....	26
Załącznik 4: Cele strategiczne w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej.....	28
Załącznik 5: Cele strategiczne w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym ryzykiem braku zgodności	29
Załącznik 6: Cele strategiczne w zakresie zarządzania ryzykiem walutowym.....	33
Załącznik 7. Cele strategiczne w zakresie zarządzania ryzykiem wyniku finansowego.....	34

I. Postanowienia ogólne

§ 1

1. Każda aktywność podejmowana przez Bank Spółdzielczy w Ostrowi Mazowieckiej, zwany w dalszej części „Bankiem”, generuje ryzyko.
2. System zarządzania ryzykiem jest częścią systemu zarządzania Bankiem.
3. Niniejsza „Strategia zarządzania ryzykiem w Banku Spółdzielczym w Ostrowi Mazowieckiej” nazywana dalej „Strategią” określa podstawowe założenia i cele, a także organizację systemu zarządzania ryzykiem w Banku.
4. Szczegółowe zasady i cele jakie Bank w zakresie zarządzania ryzykami, oparte o założenia strategiczne, sformułowane zostały w poszczególnych politykach zarządzania ryzykami oraz planie finansowym, zatwierdzonym przez Radę Nadzorczą.
5. Strategia zarządzania ryzykiem podlega corocznemu przeglądowi zarządcemu i weryfikacji.

§ 2

1. Niniejsza Strategia określa w szczególności:
 - 1) zasady polityki Banku w zakresie ryzyka,
 - 2) organizację i strukturę zarządzania ryzykiem,
 - 3) profil ryzyka - aktualną i docelową strukturę ryzyka,
 - 4) zasady kontroli wewnętrznej w zakresie zarządzania ryzykiem.
2. Niniejsza Strategia pełni jednocześnie rolę strategii w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym w rozumieniu Rekomendacji M wydanej przez Komisję Nadzoru Finansowego.

§ 3

Podstawą do opracowania Strategii są zapisy:

- 1) postanowień prawa, w tym Ustawy Prawo bankowe, Rozporządzenia (UE) nr 575/2013 i innych rozporządzeń wykonawczych,
- 2) rekomendacji nadzorczych wydanych przez KNF lub Europejski Urząd Nadzoru Bankowego dotyczących systemu zarządzania ryzykiem, w tym
 - a) „Wytyczne w sprawie zarządzania wewnętrznego” (EBA/GL/2017/11) – wydane przez Europejski Urząd Nadzoru Bankowego 21.03.2018r.;
 - b) „Wytyczne dotyczące testów warunków skrajnych przeprowadzanych przez instytucje” (EBA/GL/2018/04) wydane przez Europejski Urząd Nadzoru Bankowego 19.07/2018r.;
- 3) „Zasady Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych” - wydane przez Komisję Nadzoru Finansowego Uchwałą nr 218/2014 z dnia 22 lipca 2014 r.

II. Podstawowe definicje

§ 4

1. Stosowane w niniejszej Strategii skróty i oznaczenia dotyczące odpowiednich organów i komórek organizacyjnych oznaczają:

- 1) **Bank** – Bank Spółdzielczy w Ostrowi Mazowieckiej;
- 2) **Bank Zrzeszający** – Bank Polskiej Spółdzielczości S.A.;
- 3) **SSOZ- Spółdzielnia Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS**;
- 4) **EUNB** – Europejski Urząd Nadzoru Bankowego;
- 5) **KNF** – Komisja Nadzoru Finansowego;
- 6) **komórka ds. ryzyka** – Zespół ds. Ryzyk, Analiz i Planowania;
- 7) **komórka ds. zgodności** - Zespół ds. Kontroli Instytucjonalnej i Compliance,
- 8) **komórka ds. monitoringu kredytowego** - Zespół ds. Monitoringu Kredytowego;
- 9) **komórka ds. analiz kredytowych** – Zespół Analiz Kredytowych;

- 10) **komórka ds. kadrowych** - Zespół ds. Kadrowo - Płacowych i Administracyjnych;
- 11) **Komitet Kredytowy**;
- 12) **Komitet ds. Zarządzania Ryzykami i Bezpieczeństwa Środowiska Teleinformatycznego**;
- 13) **Rada Nadzorcza** Banku Spółdzielczego w Ostrowi Mazowieckiej;
- 14) **Komitet Audytu** Banku Spółdzielczego w Ostrowi Mazowieckiej;
- 15) **Zarząd** Banku Spółdzielczego w Ostrowi Mazowieckiej.

2. Stosowane w niniejszej Strategii pozostałe skróty, oznaczenia i pojęcia są następujące:

- 1) **Ryzyko istotne** – występujące w Banku ryzyka, uznane za istotne na podstawie obowiązującej w Banku Procedury szacowania wymogu kapitałowego oraz Oceny adekwatności kapitałowej, wymienione w Uchwale nr 258/2011 oraz w Pakiecie CRD IV /CRR;
- 2) **Ryzyko kredytowe** – jest to ryzyko potencjalnej straty z tytułu niewykonania zobowiązania w określonym w umowie terminie przez klienta lub kontrahenta;
- 3) **Ryzyko koncentracji** – ryzyko nie wykonania zobowiązania/zobowiązań przez pojedyncze (także powiązane kapitałowo lub organizacyjnie) podmioty oraz przez grupy podmiotów, w przypadku, których prawdopodobieństwo nie wykonania zobowiązania jest zależne od wspólnych czynników. Ryzyko to związane jest ze zbyt dużym zaangażowaniem Banku wobec:
 - a) pojedynczych klientów lub grup klientów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie,
 - b) tego samego sektora gospodarczego (branży),
 - c) tego samego rodzaju zabezpieczenia,
 - d) tego samego rodzaju instrumentu finansowego;
- 4) **Ryzyko rynkowe, rozumiane jako walutowe** – jest to ryzyko poniesienia straty wynikającej ze zmian kursów walut oraz ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej;
- 5) **Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej – Ryzyko stopy procentowej** (ryzyko ogólne stóp procentowych w portfelu bankowym) – część ryzyka rynkowego, ryzyko strat wynikających z niekorzystnych zmian stóp procentowych, które prowadzą do spadku przychodów odsetkowych, wzrostu kosztów odsetkowych lub zmniejszenia wartości bieżącej netto pozycji wrażliwych na zmiany stóp procentowych (dotyczy również pozycji zabezpieczających te pozycje). Ryzyko to wynika z:
 - a) **ryzyka przeszacowania (niedopasowania)** - wynikające ze struktury terminowej instrumentów wrażliwych na stopę procentową, którego źródłem są różnice w czasie zmian oprocentowania, obejmujące zmiany w strukturze terminowej stóp procentowych występujące w sposób spójny na krzywej rentowności (ryzyko równoległe); wynikające ze struktury terminowej instrumentów wrażliwych na stopę procentową, którego źródłem są różnice w czasie zmian oprocentowania, obejmujące zmiany w strukturze terminowej stóp procentowych zróżnicowane w poszczególnych okresach (ryzyko nierównoległe);
 - b) **ryzyko krzywej dochodowości** - ryzyko wynikające ze zmieniających się relacji między oprocentowaniem dla poszczególnych terminów zapadalności/ wymagalności krzywej dochodowości;
 - c) **ryzyko bazowe** - ryzyko wynikające ze zmiany relacji pomiędzy oprocentowaniem instrumentów wrażliwych na stopy procentowe, które mają podobne okresy przeszacowania, ale są wyceniane przy użyciu różnych indeksów stóp procentowych, związane z niedoskonałą korelacją podczas korekty stóp różnych instrumentów wrażliwych na zmiany stóp procentowych o podobnych cechach w zakresie zmian oprocentowania;
 - d) **ryzyko opcji klienta** - ryzyko wynikające z opcji (wbudowanych i jawnych), dzięki którym instytucja lub jej klient może zmienić wartość i harmonogram przepływów pieniężnych, tj:
 - wynikających z instrumentów wrażliwych na zmiany stóp procentowych, w przypadku gdy posiadacz prawie na pewno skorzysta z opcji, ponieważ jest to w jego interesie finansowym,
 - wynikających z domyślnej elastyczności instrumentów wrażliwych na zmiany stóp procentowych lub z charakterystyki tych instrumentów, takiej że zmiany stóp

procentowych mogą wpłynąć na zmianę zachowania klienta (wbudowane ryzyko behawioralne związane z opcjami).

- 6) **Ryzyko operacyjne** – jest to możliwość poniesienia strat powstałych w wyniku niewłaściwych lub wadliwie przebiegających procesów wewnętrznych, działań ludzi, funkcjonowania systemów, strat wynikających z przyczyn zewnętrznych. Ryzyko operacyjne obejmuje ryzyko prawne, nie obejmuje ryzyka reputacji oraz ryzyka strategicznego, które jest związane z ryzykiem biznesowym;
- 7) **Ryzyko płynności i finansowania** – jest to ryzyko utraty zdolności do terminowego wywiązywania się z bieżących i przyszłych zobowiązań bilansowych i pozabilansowych w terminie ich wymagalności bez ponoszenia nieakceptowalnych strat;
- 8) **Ryzyko braku zgodności** - skutki nieprzestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez Bank standardów postępowania. Z uwagi na fakt, że Bank funkcjonuje na terenie jednego kraju, na określonym przez Statut obszarze oraz korzysta głównie z regulacji wzorcowych Banku Zrzeszającego – pomiar skutków tego ryzyka przeprowadza razem z ryzykiem operacyjnym;
- 9) **Ryzyko rezydualne** – jest to ryzyko związane ze stosowaniem przez Bank technik redukcji ryzyka kredytowego (form zabezpieczeń), które mogą być mniej efektywne niż oczekiwano w momencie ich przyjmowania. W Banku ryzyko rezydualne stanowi element polityki ryzyka kredytowego. Szczególnym przypadkiem ryzyka rezydualnego jest ryzyko ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie;
- 10) **Ryzyko nadmiernej dźwigni** – oznacza ryzyko wynikające z podatności instytucji na zagrożenia z powodu dźwigni finansowej lub warunkowej dźwigni finansowej, które może wymagać podjęcia nieplanowanych działań korygujących jej plan biznesowy, w tym awaryjnej sprzedaży aktywów mogących przynieść straty lub spowodować konieczność korekty wyceny jej pozostałych aktywów;
- 11) **Ryzyko wyniku finansowego** – ryzyko realizacji wyniku finansowego poniżej wymagań wynikających z potrzeby prowadzenia bieżącej działalności i rozwoju, głównie w celu zapewnienia odpowiedniego zasilenia kapitału;
- 12) **Ryzyko biznesowe** – ryzyko wpływu zmian warunków makroekonomicznych na poziom pozostałych ryzyk oraz na adekwatność kapitałową. Ryzykiem biznesowym Bank zarządza opracowując plan ekonomiczno-finansowy, w którym uwzględnia wpływ warunków makroekonomicznych na poziom ryzyk oraz adekwatność kapitałową w okresie planowanym;
- 13) **Ryzyko kapitałowe (niewypłacalności)** – ryzyko wynikające z niezapewnienia kapitału, jak i braku możliwości osiągnięcia poziomu kapitału adekwatnego do ponoszonego przez bank ryzyka prowadzonej działalności, niezbędnego do pokrycia nieoczekiwanych strat oraz spełniającego wymogi nadzorcze umożliwiające dalsze samodzielne funkcjonowanie banku.
- 14) **Ryzyko kontrahenta** – ryzyko niewywiązania się z umowy zwrotności środków podmiotu, w którego produkty Bank zainwestował wolne środki, pozostałe po zaspokojeniu akcji kredytowej. Bank zarządza ryzykiem kontrahenta, przeprowadzając ocenę kontrahenta w oparciu o zapisy Polityki (zasad) rachunkowości w części dotyczącej wyceny i tworzenia odpisu aktualizacyjnego na inne aktywa Banku;
- 15) **czynniki ESG (ang.: Environmental, Social, Governance):**
 - a) **czynniki środowiskowe (Environmental)** odnoszące się do jakości i sprawności ekosystemu, środowiska naturalnego, jego ochrony, związane z, np. emisją CO₂, niedoborem wody, zanieczyszczeniem powietrza, wykorzystaniem energii czy zarządzaniem odpadami,
 - b) **czynniki społeczne (Social)** odnoszące się do prawa, dobrobytu, dobrostanu osób i społeczności, w tym jakości miejsc pracy, dbałości o zdrowie i bezpieczeństwo w pracy, obejmujące również kwestie bezpieczeństwa wytwarzanych produktów, a także szkolenia i edukację, różnorodność i walkę z ubóstwem,
 - c) **czynniki związane ze sprawnym zarządzaniem i ładu korporacyjnym (Governance)**, odnoszące się do nadzorowania/ zarządzania firmą/ innymi podmiotami, obejmujące również równość szans dla obu płci w zarządzaniu firmą, jakość relacji wewnętrznych i

inwestorskich, sprawiedliwe wynagrodzenie, przeciwdziałanie korupcji, prawa udziałowców, zapewnienie transparentności firmy;

- 16) **Ryzyko bancassurance** – ryzyko łączenia produktów bankowych z ubezpieczeniowymi, badane w ramach oceny ryzyka kredytowego oraz ryzyka braku zgodności;
- 17) **Zarządzanie ryzykiem** – zorganizowany proces gromadzenia, udostępniania, analizy danych dotyczących identyfikacji, pomiaru i szacowania, monitorowania i kontrolowania danego rodzaju ryzyka oraz podejmowanie na jego podstawie działań o charakterze proceduralnym, organizacyjnym i wykonawczym, mających na celu redukcję ryzyka do akceptowanego poziomu oraz eliminowanie / ograniczanie negatywnych skutków ekspozycji na ryzyko. Systemy zarządzania ryzykami, przyjęte metody i założenia w Banku podlegają okresowemu przeglądowi;
- 18) **Testy warunków skrajnych** - zestaw różnych technik badawczych stosowanych głównie w celu określenia odporności sytuacji ekonomiczno-finansowej Banku na wystąpienie wyjątkowych, niekorzystnych, ale możliwych wydarzeń (tzw. szoków rynkowych). Efektem przeprowadzania testów warunków skrajnych jest tworzenie scenariuszy zachowań na wypadek ich wystąpienia (planów awaryjnych);
- 19) **Tolerancja ryzyka** – poziom ryzyka, jaki zamierza ponieść Bank. Im większa tolerancja ryzyka Banku, tym więcej ryzyka zaakceptuje on w celu osiągnięcia korzyści finansowych ze swojej działalności;
- 20) **Apetyt na ryzyko** – poziom ryzyka, jaki zamierza ponieść Bank. Im większa tolerancja ryzyka Banku, tym więcej ryzyka zaakceptuje on w celu osiągnięcia korzyści finansowych ze swojej działalności;
- 21) **Wskaźnik Dtl** (ang. debt to income) – wskaźnik charakteryzujący poziom relacji wydatków związanych z obsługą zobowiązań kredytowych i zobowiązań finansowych innych niż zobowiązania kredytowe do dochodu klienta. Miara pozwalająca określić, jaką część dochodu kredytobiorca jest w stanie przeznaczyć na spłatę zadłużenia (wysokość wskaźnika została wskazana w Polityce zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych w Banku Spółdzielczym w Ostrowi Mazowieckiej)
- 22) **Wskaźnik DStI** (ang. debt service to income) – wskaźnik wyrażający stosunek całkowitych rocznych kosztów związanych z obsługą zobowiązań kredytowych i zobowiązań finansowych innych niż zobowiązania kredytowe (z których klient detaliczny nie może się wycofać, tj. wynikających m.in. z przepisów prawa lub mających charakter trwały i nieodwołalny) do całkowitego rocznego dochodu klienta detalicznego, stosowany w odniesieniu do ekspozycji kredytowych w rozumieniu Rekomendacji S; (wysokość wskaźnika została wskazana w Polityce zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych w Banku Spółdzielczym w Ostrowi Mazowieckiej)
- 23) **Wskaźnik LtV** – wskaźnik wyrażający stosunek wartości ekspozycji kredytowej do wartości nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie.
- 24) **Okresowo stała stopa procentowa** - rodzaj oprocentowania dla ekspozycji kredytowej zabezpieczonej hipotecznie, w przypadku której stopa procentowa ma stały poziom w pewnym okresie kredytowania, po którym jest ustalana na kolejny okres w nowej wysokości, lub zastępowana jest stopą zmienną; okres, dla którego stopa procentowa ma stały poziom, powinien wynosić zgodnie z Rekomendacją S minimum 5 lat,
- 25) **Konflikt interesów** - okoliczności mogące doprowadzić do powstania sprzeczności między interesem Banku i interesami pracownika, z uwzględnieniem obowiązku działania przez pracownika w sposób rzetelny, zgodnie z najlepiej pojętym interesem Banku. Powstaje w szczególności, gdy pracownik posiada obiektywny powód, aby preferować interes własny lub osoby trzeciej w stosunku do interesów Banku.
- 26) **Powiązanie personalne** – taki rodzaj powiązania, który może rodzić ryzyko konfliktu interesów pracownika/członka organu Banku z racji posiadania relacji pozasłużbowych z innym pracownikiem/członkiem organu Banku. W szczególności za powiązania personalne

w Banku rozumie się więzi o charakterze małżeńskim, pozostawanie we wspólnym pożyciu, bycie krewnym lub powinowatym w linii prostej.

III. Zasady polityki Banku w zakresie ryzyka

§ 5

Ogólne cele polityki Banku w zakresie ryzyka

1. Bank powinien skutecznie zarządzać ryzykiem występującym w jej działalności, w szczególności poprzez opracowanie i wdrożenie adekwatnego i skutecznego systemu zarządzania ryzykiem.
2. Zarządzanie ryzykiem jest jednym z najważniejszych procesów wewnętrznych w Banku, ma na celu uzyskanie w zmieniającym się otoczeniu prawnym i ekonomicznym:
 - 1) odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa, wyrażanego przez nieprzekraczanie przyjętego apetytu na ryzyko,
 - 2) odpowiedniej rentowności działalności biznesowej.
3. Stosowanie technik testowania warunków skrajnych pozwala na ograniczenie ryzyka zmian warunków makroekonomicznych w działalności Banku. W Banku testom warunków skrajnych poddawane są takie czynniki ryzyka jak:
 - 1) szokowa zmiana rynkowych stóp procentowych,
 - 2) zmiany rynkowych cen nieruchomości,
 - 3) wycofywanie depozytów,
 - 4) zmiany cen na rynku walutowym,
 - 5) wzrost kredytów zagrożonych, wywołany pogorszeniem koniunktury na rynku, wzrostem bezrobocia, zmianami w otoczeniu gospodarczym czy legislacyjnym,
 - 6) inne zmiany w otoczeniu Banku, koniunkturalne, społeczno-gospodarcze mogące mieć wpływ na ryzyko Banku – ryzyko biznesowe.
 - 7) Bank uwzględnił w swoich działaniach apetyt w zakresie poszczególnych obszarów ryzyk występujących w banku. Wskaźniki zostały określone jako końcoworoczne i są monitorowane w okresach kwartalnych. Poniższe zestawienie określa kluczowe wskaźniki określające obraz zarządzania ryzykiem w Banku Spółdzielczym w Ostrowi Mazowieckiej.

Ogólny profil ryzyka oraz kluczowe wskaźniki zapewniające obraz zarządzania ryzykiem

Wskaźniki charakteryzujące ogólny poziom ryzyka	Poziom wskaźnika
Ryzyko kredytowe i koncentracji	
- Udział kredytów z rozpoznaną utratą wartości z w obliżu kredytowym	max. 11%
- Suma kredytów dużych w funduszach podstawowych Tier I	max. 200%
- Relacja kredytów do depozytów	min. 120%
- Wskaźnik pokrycia należności z rozpoznaną utratą wartości rrezerwami celowymi	min. 60%
Ryzyko płynności	
- Limit zaangażowania kredytów (należności kapitałowych netto) w aktywach	max. 80%
- Limit uzależnienia od dużych deponentów (w bazie depozytowej)	max. 20%
- Poziom depozytów stabilnych (osad)	min. 60%
- LCR	min. 120%
- NSFR	min. 110%
Ryzyko stopy procentowej	
- luka skumulowana / wartość bilansowa aktywów	max. 15%
- Limit na zmianę rozszerzonego wyniku odsetkowego netto w relacji do kapitału Tier 1 (zmiana o +/- 250p.b.)	max. 17%
- Limit na zmianę wartości ekonomicznej banku w relacji do kapitału podstawowego Tier 1	max. 15%
Ryzyko operacyjne (w tym ryzyko braku zgodności)	
- Suma strat z tytułu ryzyka operacyjnego do 50% wymogu kapitałowego na ryzyko operacyjne	max.50%
Ryzyko walutowe	
- Pozycja walutowa indywidualna do FW	max. 0,5%
- Pozycja walutowa całkowita do FW	max. 0,5%
Ryzyko wyniku finansowego	
- Wynik finansowy netto (annualizowany) do funduszy własnych	min. 10%
- Wskaźnik ROE netto	min. 10%
- Wskaźnik C/ I	max. 60%
Ryzyko adekwatności kapitałowej	
- łączny współczynnik kapitałowy	min. 13,5%
- Wskaźnik dźwigni finansowej	min. 6,0%

§ 6

Narzędzia realizacji polityki Banku w zakresie ryzyka

1. W celu zapewnienia skutecznego i ostrożnego zarządzania Bankiem Zarząd:
 - 1) opracowuje i wdraża odpowiednie środowisko zarządzania ryzykiem, obejmujące strukturę organizacyjną, narzędzia wspomagające zarządzanie ryzykiem, system informacji zarządczej, a także odpowiednie zarządzanie kadrami,
 - 2) kształtuje i dba o odpowiednią kulturę organizacyjną zorientowaną na efektywne zarządzanie ryzykiem,
 - 3) opracowuje i wdraża formalnie przyjęty proces identyfikacji, pomiaru, limitowania, raportowania i kontroli podejmowanego ryzyka.
2. Zasady i mechanizmy tworzące system zarządzania ryzykiem są opracowywane i uchwalane przez Zarząd w formie polityk/zasad.
3. Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad wprowadzeniem systemu zarządzania oraz ocenia adekwatność i skuteczność tego systemu, w tym ocenia efektywność realizacji polityk/zasad, o których mowa w ust. 2.

§ 7

Struktura organizacyjna

1. Struktura organizacyjna Banku powinna umożliwiać skuteczne zarządzanie i kontrolę ryzyka, zarówno na poziomie komórek odpowiedzialnych za proces zarządzania ryzykiem, jak i na szczeblu organów Banku, a także jednostek biznesowych i ich wsparcia.
2. Zmiany dokonywane w strukturze organizacyjnej Banku powinny być uzasadnione i dobrze zaplanowane, z uwzględnieniem konieczności dokonania przeglądu obowiązujących regulacji wewnętrznych i procedur w celu zapewnienia spójności wprowadzanych zmian z funkcjonującymi rozwiązaniami w zakresie zarządzania ryzykiem.
3. Zarząd i pracownicy znają zakresy zadań poszczególnych komórek i jednostek związane z zarządzaniem ryzykiem, znają również zasady zarządzania ryzykiem i stosują je w codziennej pracy.
4. Instrukcje i procedury zarządzania ryzykiem powinny obejmować pełny zakres działalności Banku.
5. Zarządzanie ryzykiem w Banku odbywa się we wszystkich jednostkach organizacyjnych Banku, odpowiednio do ich zadań.
6. Zarządzanie ryzykiem jest zorganizowane w sposób umożliwiający zapobieganie konfliktom interesów pracownikami i/lub jednostkami organizacyjnymi lub konfliktom personalnym pomiędzy pracownikami.
7. Członkowie Zarządu uwzględniając charakter, skalę i złożoność prowadzonej przez Bank działalności nie powinni łączyć odpowiedzialności za nadzór nad zarządzaniem danym ryzykiem z odpowiedzialnością za obszar działalności generujący (stwarzający) to ryzyko.

§ 8

Narzędzia wspomagające zarządzanie ryzykiem

1. Bank wdraża i rozwija systemy informatyczne wspomagające proces zarządzania ryzykiem, a także inne narzędzia informatyczne powiązane z zarządzaniem ryzykiem.
2. Funkcjonalność systemów wspomaga realizację elementów procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym wymienionych w niniejszej Strategii.

§ 9

System informacji zarządczej

1. Bank wdraża i utrzymuje system informacji zarządczej zapewniający otrzymywanie przez Radę Nadzorczą, Zarząd, a także odpowiednie komórki i jednostki organizacyjne aktualnej informacji o ryzyku zidentyfikowanym w obecnej lub przyszłej działalności Banku, charakterze, skali i złożoności ryzyka oraz działaniach podejmowanych w ramach zarządzania tym ryzykiem.
2. Rada Nadzorcza powinna ponadto otrzymywać informacje bezpośrednio od *audytu wewnętrznego* lub *komórki ds. zgodności*.

§ 10

Zarządzanie zasobami ludzkimi

1. Bank wdraża i realizuje procesy zarządzania zasobami ludzkimi, obejmuje to:
 - 1) sporządzanie planów kadrowych/planów zatrudnienia, planów urlopów,
 - 2) sformalizowany proces zatrudniania, oceny i awansu zawodowego pracowników uwzględniający ich kompetencje i zasady etyki zawodowej,
 - 3) odpowiednią politykę szkoleń,
 - 4) odpowiednie zasady motywowania i wynagradzania,
 - 5) mechanizmy zapewnienia ciągłości działania w sytuacjach nieobecności pracownika lub odejścia z pracy,
 - 6) sprawozdawczość wewnętrzną dotyczącą spraw kadrowych, w tym: fluktuacji zatrudnienia, absencji, urlopów.
2. Procesy zarządzania zasobami ludzkimi realizowane są zgodnie z odpowiednimi regulacjami wewnętrznymi (Polityka kadrowa).
3. Bank sporządza i stosuje odpowiednią politykę wynagrodzeń dla poszczególnych kategorii osób, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka banku, obejmującą wynagrodzenia i uznaniowe świadczenia emerytalne w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 73 rozporządzenia nr 575/2013 (Polityka wynagrodzeń).

§ 11

Kultura organizacyjna w zakresie zarządzania ryzykiem

1. Kierownictwo wszystkich szczebli jest odpowiedzialne odpowiednio do swoich kompetencji i zadań za budowę kultury organizacyjnej nastawionej na zapobieganie wzrostowi zagrożeń ryzyka.
2. Narzędzia budowy kultury organizacyjnej stosowane w Banku obejmują:
 - 1) odpowiednie zachowania i postawa kierownictwa banku, tzw. „przykład z góry”,
 - 2) ogłoszenie i egzekwowanie zasad etycznego działania,
 - 3) odpowiednie, jednoznaczne komunikowanie celów,
 - 4) jasne przypisanie pracownikom zadań i celów,
 - 5) szkolenia i promowanie dzielenia się wiedzą,
 - 6) ustalenie zasad oceny działalności pracowników, w tym promujące odpowiedzialność i rzetelność, również rzetelne raportowanie o stratach,
 - 7) właściwa organizacja w zakresie podejmowania decyzji,
 - 8) delegowanie uprawnień i odpowiedzialności na niższe szczeble.

Proces zarządzania ryzykiem

1. Proces zarządzania ryzykiem w Banku obejmuje następujące działania:

- 1) **identyfikacja ryzyka** – polega na rozpoznaniu aktualnych i potencjalnych źródeł zagrożeń związanych z ryzykiem oraz oszacowaniu wielkości potencjalnego wpływu danego rodzaju ryzyka na sytuację finansową Banku. W ramach identyfikacji ryzyka określone są te rodzaje ryzyka, które uznawane są za istotne w działalności Banku, a także sporządza się prognozy i plany uwzględniające przewidywany poziom ryzyka;
- 2) **pomiar ryzyka** – pomiar ryzyka obejmuje definiowanie miar ryzyka adekwatnych do rodzaju, istotności ryzyka i dostępności danych oraz dokonania kwantyfikacji ryzyka za pomocą ustalonych miar;
- 3) **ocena/szacowanie ryzyka** - polega na określeniu siły wpływu lub zakresu ryzyka z punktu widzenia realizacji celów zarządzania ryzykiem, w ramach pomiaru ryzyka przeprowadza się testy warunków skrajnych na podstawie założeń zapewniających rzetelną ocenę ryzyka,
- 4) **monitorowanie ryzyka** – polega na monitorowaniu odchyień realizacji od prognoz lub założonych punktów odniesienia (np. limitów, wartości progowych, planów, pomiarów z poprzedniego okresu, wydanych rekomendacji i zaleceń). Monitorowanie ryzyka odbywa się z częstotliwością adekwatną do istotności danego rodzaju ryzyka oraz jego zmienności,
- 5) **raportowanie ryzyka** – polegające na cyklicznym informowaniu organów Banku o wynikach pomiaru ryzyka, podjętych działaniach i rekomendacjach działań. Zakres, częstotliwość oraz forma raportowania są dostosowane do szczebla zarządczego odbiorców,
- 6) **stosowanie mechanizmów kontrolujących i ograniczających ryzyko** - zidentyfikowany, zmierzony lub oszacowany poziom ryzyka - polega w szczególności na przyjmowaniu regulacji wewnętrznych, określaniu poziomu tolerancji na ryzyko, ustalaniu wysokości limitów i wartości progowych, wydawaniu zaleceń, podejmowaniu decyzji o wykorzystywaniu narzędzi wspierających zarządzanie ryzykiem.

IV. Organizacja i struktura systemu zarządzania ryzykiem

Zadania systemu zarządzania ryzykiem

Zadaniami systemu zarządzania ryzykiem są identyfikacja, pomiar lub szacowanie, kontrola oraz monitorowanie ryzyka występującego w działalności banku służące zapewnieniu prawidłowości procesu wyznaczania i realizacji szczegółowych celów prowadzonej przez Bank działalności.

1. Organizacja zarządzania ryzykiem jest oparta o podział zadań realizowany w trzech, wzajemnie niezależnych liniach obrony:
 - 1) **pierwsza linia obrony** (zarządzanie ryzykiem na pierwszym poziomie) - którą stanowi bieżące zarządzanie ryzykiem przez wszystkie jednostki i komórki organizacyjne Banku, zapewniające właściwe stosowanie mechanizmów kontroli ryzyka;
 - 2) **druga linia obrony** (zarządzanie ryzykiem na drugim poziomie) - którą stanowi działanie komórek ds. ryzyka oraz kontroli instytucjonalnej i compliance niezależne od pierwszej linii obrony,
 - 3) **trzecia linia obrony** - którą stanowi audyt wewnętrzny, realizowany przez SSOZ.
2. Niezależność linii obrony polega na zachowaniu organizacyjnej niezależności w następujących obszarach:

- 1) działanie drugiej linii obrony w zakresie nadzoru nad bieżącym zarządzaniem ryzykiem polegającym na stosowaniu mechanizmów kontroli ryzyka przez pierwszą linię obrony, jest niezależne od zadań pierwszej linii obrony,
- 2) realizacja procesu zarządzania ryzykiem w ramach zadań drugiej linii obrony, jest niezależna od funkcjonowania pierwszej linii obrony.

§ 15

Organy i komórki uczestniczące w systemie zarządzania ryzykiem

1. W procesie zarządzania ryzykiem w Banku uczestniczą następujące organy, jednostki i komórki organizacyjne:
 - 1) Rada Nadzorcza, w tym Komitet Audytu;
 - 2) Zarząd,
 - 3) Członek zarządu nadzorujący ryzyka istotne - Prezes Zarządu,
 - 4) Komórka ds. monitoringu kredytowego,
 - 5) Komórka ds. ryzyk, analiz i planowania,
 - 6) Komórka ds. analiz kredytowych;
 - 7) Komórka ds. kontroli Instytucjonalnej i Compliance;
 - 8) Audyt wewnętrzny (realizowany przez Spółdzielnię Systemu Ochrony BPS);
 - 9) pozostałe komórki i jednostki Banku.

§ 16

Zaangażowanie Rady Nadzorczej i Zarządu w nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem

1. Organy Banku, w tym Zarząd, Rada Nadzorcza i Komitet Audytu, biorą czynny udział w zarządzaniu wszystkimi rodzajami ryzyka, oznacza to regularne omawianie zagadnień ryzyka na posiedzeniach organów, a także podejmowanie niezbędnych działań w reakcji w przypadku stwierdzenia nadmiernego poziom narażenia na ryzyko.
2. Rada Nadzorcza i Zarząd, jako organy kolegialne dają rękojmię właściwego zarządzania ryzykiem. Ogólny skład organów Banku odzwierciedla odpowiednio szeroki zakres kompetencji (wyszkolenia, doświadczenia) tak, aby możliwy był odpowiedni nadzór nad ryzykiem.
3. Wszyscy członkowie organów poświęcają wystarczająco dużo czasu wykonywaniu swoich funkcji w Banku, a także analizom kwestii ryzyka.
4. Organy Banku biorą czynny udział w zarządzaniu wszystkimi rodzajami istotnego ryzyka, o których mowa w przepisach rangi ustawowej i w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 oznacza to regularne omawianie zagadnień ryzyka na posiedzeniach organów.

§ 17

Zadania Rady Nadzorczej

1. Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem oraz ocenia jego adekwatność i skuteczność, w tym również nadzór nad adekwatnością i skutecznością systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym ryzykiem systemów informatycznych i bezpieczeństwem informacji
2. Rada Nadzorcza zatwierdza strategię działania Banku, zasady stabilnego i ostrożnego działania Banku, a także apetyt/tolerancję na ryzyko.
3. Rada nadzorcza sprawuje nadzór nad zgodnością polityki banku w zakresie podejmowania ryzyka ze strategią i planem finansowym Banku.

4. Rada Nadzorcza przyjmuje odpowiednie informacje sprawozdawcze i wyniki kontroli wewnętrznej, na ich podstawie podejmuje decyzje o potrzebie podjęcia działań w reakcji na stwierdzone nadmierne narażenie na ryzyko, w tym o dokonaniu rewizji niniejszej Strategii.
5. Rada Nadzorcza nadzorując ryzyko operacyjne szczególną uwagę poświęca zagadnieniom bezpieczeństwa informacji i systemów informatycznych, w tym:
 - 1) zarządzaniu bezpieczeństwem środowiska teleinformatycznego oraz ciągłością działania,
 - 2) procesu tworzenia i aktualizacji strategii w obszarach technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego,
 - 3) zarządzaniu elektronicznymi kanałami dostępu,
 - 4) współpracy z zewnętrznymi dostawcami usług w zakresie środowiska teleinformatycznego i jego bezpieczeństwa,
 - 5) zapewnieniu adekwatnej struktury organizacyjnej oraz zasobów kadrowych w obszarach technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego,
 - 6) zarządzaniu jakością danych o kluczowym znaczeniu.
6. Komitet Audytu wspiera działania Rady Nadzorczej Banku poprzez przedstawienie swojego stanowiska, ocen lub rekomendacji, pozwalających na podjęcie stosownych decyzji w obszarach sprawozdawczości finansowej, systemu kontroli wewnętrznej oraz systemu zarządzania ryzykiem.

§ 18

Zadania Zarządu

1. Zarząd odpowiada za opracowanie i wdrożenie systemu zarządzania ryzykiem, w tym strategii zarządzania ryzykiem (obejmującej również zarządzanie ryzykiem operacyjnym), a także za zorganizowanie, wdrożenie i funkcjonowanie systemu zarządzania ryzykiem.
2. Zarząd banku zapewnia, że system zarządzania ryzykiem, w tym ryzykiem operacyjnym, jest skuteczny – to znaczy, że proces zarządzania tym ryzykiem jest realizowany w sposób poprawny na każdym etapie, tj. etapach: identyfikacji, oceny, kontroli i zapobiegania, monitorowania i raportowania, a jeśli to konieczne – Zarząd podejmuje działania celem weryfikacji, wprowadzania niezbędnych korekt i udoskonalień tego systemu, w tym regulacji wewnętrznych dotyczących tego systemu.
3. Zarząd, w ramach posiadanych kompetencji, podejmuje decyzje dotyczące organizacji i działania procesów zarządzania ryzykiem (w tym ryzykiem operacyjnym), a także organizacji i działania środowiska wewnętrznego związanego z zarządzaniem ryzykiem. W tym zakresie Zarząd zapewnia zasoby niezbędne do skutecznego zarządzania ryzykiem (w tym ryzykiem operacyjnym).
4. Zarząd dokonuje regularnych przeglądów strategii i polityk zarządzania ryzykiem (w tym operacyjnym) i systemu zarządzania ryzykiem, w tym zasad zarządzania tym ryzykiem.
5. Zarząd okresowo przedkłada Radzie Nadzorczej syntetyczną informację na temat profilu ryzyka (struktury i wielkości ryzyka), na które narażony jest Bank.
6. Zarząd odpowiada za bezpieczeństwo informacji i systemów informatycznych, w związku z tym szczególną uwagę poświęca zagadnieniom:
 - 1) zarządzaniu bezpieczeństwem środowiska teleinformatycznego oraz ciągłością działania,
 - 2) tworzenia i aktualizacji strategii w obszarach technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego,
 - 3) zarządzania elektronicznymi kanałami dostępu,
 - 4) współpracy z zewnętrznymi dostawcami usług w zakresie środowiska teleinformatycznego i jego bezpieczeństwa,
 - 5) zapewnienia adekwatnej struktury organizacyjnej oraz zasobów kadrowych w obszarach technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego,
 - 6) zarządzania jakością danych o kluczowym znaczeniu.

§ 19

Zadania Członka Zarządu nadzorującego ryzyka istotne

1. Prezes Zarządu nadzoruje zarządzanie ryzykiem istotnym w działalności Banku.
2. Prezes Zarządu nadzoruje bezpośrednio, w ramach systemu zarządzania ryzykiem działalność komórek II linii obrony:
 - 1) komórki ds. ryzyk, analiz i planowania
 - 2) komórki ds. kontroli instytucjonalnej i compliance,
 - 3) komórki ds. monitoringu kredytowego,
 - 4) komórki ds. analiz kredytowych.
3. W zakresie swoich zadań związanych z nadzorem nad zarządzaniem ryzykiem istotnym, Prezes Zarządu odpowiada za funkcjonowanie systemu zarządzania ryzykiem w obrębie całego Banku, w tym za funkcjonowanie systemu informacji zarządczej w zakresie ryzyka w całym Banku.

§ 20

Zadania komórki ds. ryzyk, analiz i planowania

1. Zapewnia identyfikację wszystkich najważniejszych rodzajów ryzyka, na jakie narażony jest Bank, oraz prawidłowe zarządzanie nimi przez stosowne jednostki Banku – stanowi element zarządzania ryzykiem na II poziomie.
2. Komórka jest odpowiedzialna za niezależną identyfikację, ocenę, kontrolę, monitorowanie ryzyka oraz raportowanie o ryzyku powstałym w związku z działalnością prowadzoną przez bank.
3. Komórka stosuje i monitoruje mechanizmy kontrolne ustanawiane w ramach kontroli ryzyka, w tym odpowiada za opracowanie regulacji wewnętrznych w zakresie systemu zarządzania ryzykiem, a także kontroluje przestrzeganie przyjętych w Banku limitów oraz przyjętego apetytu na ryzyko.
4. Komórka może wnioskować o usprawnienie systemu zarządzania ryzykiem oraz przedstawia propozycje zaradzenia naruszeniom polityk, procedur i limitów w zakresie ryzyka.

§ 21

Zadania komórki ds. monitoringu kredytowego

1. Zadaniem komórki jest dostarczanie Zarządowi niezależnych ocen jakości portfela kredytowego (na który składają się udzielone kredyty i pożyczki), a także rozpoznawanie i dokonywanie pomiaru ryzyka w portfelu – komórka stanowi element II linii obrony.
2. Komórka dokonuje:
 - 1) okresowych przeglądów poszczególnych kredytów,
 - 2) sporządza propozycje klasyfikacji należności do odpowiedniej kategorii ryzyka oraz dokonuje ich odpowiedniej ich wyceny,
 - 3) bada wartość przyjętych zabezpieczeń,
 - 4) ocenia adekwatność rezerw/odpisów na należności i przygotowanie zaleceń dotyczących ich wysokości,
 - 5) zapewnia wykrycie i usunięcie niedociągnięć i braków w dokumentacji kredytowej oraz dokumentacji zabezpieczeń.

§ 22

Zadania komórki ds. analiz kredytowych

1. Komórka jest elementem systemu zarządzania ryzykiem kredytowym na II linii obrony (w zakresie zarządzania indywidualnym ryzykiem kredytowym)
2. Zadaniem komórki jest zapewnianie właściwej realizacji procesów związanych z akceptacją ryzyka kredytowego, tj. skutkujących podjęciem decyzji kredytowej.

§ 23

Komitet Kredytowy

1. W Banku działa Komitet Kredytowy uczestniczy w procesie kredytowym.
2. Skład i szczegółowe zadania Komitetu określa „Regulamin działania Komitetu Kredytowego”.

§ 24

Zadania komórki ds. Kontroli Instytucjonalnej i Compliance

1. Komórka jest elementem systemu kontroli wewnętrznej na II linii obrony.
2. Zadaniem komórki jest kontrola i ocena skuteczności działania systemu zarządzania ryzykiem oraz dokonywanie regularnych przeglądów prawidłowości przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem, obowiązujących w Banku. Kontrola dostarcza obiektywnej oceny adekwatności i skuteczności funkcjonującego systemu zarządzania oraz zgodności przeprowadzanych operacji bankowych z wewnętrznymi regulacjami Banku.
3. Zadaniem Zespołu jest również wewnętrzne regulacje w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności, monitorowanie ryzyka braku zgodności poprzez prowadzenie działań wyjaśniających oraz testów zgodności, raportowanie w zakresie ryzyka braku zgodności do Zarządu i Rady Nadzorczej, odpowiada za spójność regulacji wewnętrznych Banku.

§ 25

Zadania audytu wewnętrznego

1. Audyt wewnętrzny ma za zadanie kontrolę i ocenę sprawności działania systemu zarządzania ryzykiem oraz dokonywanie regularnych przeglądów prawidłowości przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem obowiązujących w Banku – stanowi III linię obrony.
2. Dostarcza obiektywnej oceny adekwatności i skuteczności funkcjonującego systemu zarządzania, w tym ocenia zgodność działań wszystkich jednostek i komórek (w tym komórki ds. ryzyka, komórki ds. zgodności) z polityką Banku oraz innymi regulacjami wewnętrznymi i przepisami prawa.
3. Zadania Audytu pełni Spółdzielnia Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS na zasadach określonych w umowie Systemu Ochrony Zrzeszenia.

§ 26

Zadania Komitetu ds. Zarządzania Ryzykami i Bezpieczeństwa Środowiska Teleinformatycznego

1. W Banku działa Komitet ds. Zarządzania Ryzykami i Bezpieczeństwa Środowiska Teleinformatycznego. Który koordynuje działania w zakresie identyfikacji, pomiaru, limitowania, monitorowania i raportowania ryzyka oraz opiniuje regulacje wewnętrzne Banku pod kątem zidentyfikowania oraz utrzymania ryzyka na akceptowalnym poziomie.
2. Skład i szczegółowe zadania Komitetu określa „Regulamin działania Komitetu ds. Zarządzania Ryzykami i Bezpieczeństwa Środowiska Teleinformatycznego w Ostrowi Mazowieckiej”.

§ 27

Pozostałe komórki i jednostki Banku

Pozostałe komórki i jednostki Banku - mają obowiązek przestrzegania zasad zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, obowiązujących w formie wewnętrznych regulacji i zaleceń, uczestnictwa w postępowaniu wyjaśniającym przyczyny wystąpienia zdarzeń generujących ryzyko oraz raportowania tych zdarzeń – stanowią I linię obrony.

Zmiany w organizacji i strukturze zarządzania

1. W celu wzmocnienia systemu zarządzania ryzykiem Bank planuje działania zmierzające do automatyzacji procesu analizy ryzyk, w szczególności ryzyka kredytowego, co umożliwi szybkie raportowanie dla kierownictwa w zakresie węzłowych wskaźników obrazujących poziom poszczególnych ryzyk.
2. Bank planuje również dalsze działania zabezpieczające ryzyko pojedynczych transakcji kredytowych w zakresie kompetencji i organizacji komórek: ds. analiz Kredytowych oraz ds. monitoringu kredytowego.

V. Profil ryzyka Banku – aktualna i docelowa struktura ryzyka

Ocena istotności ryzyka

1. Bank w ramach oceny procesu szacowania adekwatności kapitałowej określa mapę ryzyk występujących w Banku w oparciu o analizę jakościowych i ilościowych kryteriów istotności ryzyk.
2. Bank dokonuje cyklicznej (co najmniej raz w roku) i incydentalnej (w przypadkach nagłej zmiany poziomu ryzyka) identyfikacji istotności ryzyka obciążającego działalność.
3. Przy określaniu kryteriów uznawania danego rodzaju ryzyka za istotne uwzględniany jest wpływ danego rodzaju ryzyka zarówno na działalność Banku, przy czym rozróżniane są następujące typy rodzajów ryzyka:
 - 1) trwale istotne – zidentyfikowane ryzyka, z góry uznawane za istotne, podlegające aktywnemu zarządzaniu (tworzy się dla nich odrębne polityki), a także wyznacza wymogi kapitałowe,
 - 2) wariantowo istotne - zidentyfikowane potencjalnie istotne rodzaje ryzyka, w tym ryzyka trudnomierzalne – dla nich przeprowadza się monitoring istotności, oceniając je jako istotne zgodnie z wewnętrznymi procedurami, tworzy się dla nich odrębne polityki, a także wyznacza wymogi kapitałowe, w razie sklasyfikowania jako istotne,
 - 3) nieistotne – dla nich przeprowadza się monitoring istotności, nie tworzy się dla nich odrębnych polityk, ani nie wyznacza odrębnych wymogów kapitałowych, do momentu sklasyfikowania jako istotne,
 - 4) niewystępujące w Banku rodzaje ryzyka – rodzaje ryzyka niemonitorowane i nie podlegające zarządzaniu, z uwagi na brak występowania w działalności Banku.
4. Z uwagi na charakter i zakres prowadzonej działalności, najbardziej znaczącym rodzajem ryzyka w Banku jest **ryzyko kredytowe** oraz jego pochodne wymienione w Uchwale nr 258/2011 KNF oraz Dyrektywy 2013/36 Unii Europejskiej z dnia 26.06.2013r., zwanej dalej Dyrektywą, tj. ryzyko koncentracji, kontrahenta, rezydualne, ryzyko ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie oraz detalicznych ekspozycji kredytowych.
Jednocześnie w Banku występują inne rodzaje ryzyka takie jak:
 - 1) ryzyko rynkowe, rozumiane jako walutowe,
 - 2) ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej,
 - 3) ryzyko operacyjne,
 - 4) ryzyko płynności i finansowania,
 - 5) ryzyko braku zgodności,
 - 6) ryzyko kapitałowe (niewypłacalności), będące pochodną w/w ryzyk,
 - 7) ryzyko biznesowe,
 - 8) ryzyko bancassurance,
 - 9) ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej,
 - 10) inne ryzyka uznane przez Bank za istotne, zgodnie z procedurą szacowania kapitału wewnętrznego oraz oceny adekwatności kapitałowej obowiązującą w Banku.

5. Za ryzyka istotne uznane są te ryzyka, które spełniają przynajmniej jeden z poniższych warunków:
- 1) podlegają bieżącemu monitoringowi, związanemu z obowiązkiem przestrzegania norm nadzorczych (np. ryzyko kredytowe, ryzyko operacyjne, ryzyko walutowe, ryzyko płynności, ryzyko kapitałowe);
 - 2) podlegają bieżącemu zarządzaniu, wynikającemu z przepisów prawnych (np. ryzyko braku zgodności, ryzyko koncentracji);
 - 3) podlegają ocenie nadzorczej zgodnie z Metodologią BION (np. ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej);
 - 4) są ryzykami trudnomierzalnymi, **a poziom tych ryzyk jest uznany przez Bank za istotny.** Do ryzyk trudnomierzalnych Bank zalicza w szczególności:
 - a) ryzyko cyklu gospodarczego,
 - b) ryzyko strategiczne;
 - c) ryzyko utraty reputacji,
 - d) ryzyko rezydualne,
 - e) ryzyko modeli.
6. Ryzyka istotne – ryzyka wymienione w Dyrektywie CRD IV oraz objęte wymogiem obliczania kapitału regulacyjnego, które występują w działalności Banku. Istotność ryzyk, ich występowanie i wpływ na wynik finansowy bada się w ramach zarządczego przeglądu procesu szacowania wewnętrznych wymogów kapitałowych. Za ryzyka istotne Bank uznaje ryzyka:
- 1) kredytowe, w tym koncentracji,
 - 2) płynności,
 - 3) stopy procentowej,
 - 4) operacyjne, w tym braku zgodności,
 - 5) wyniku finansowego,
 - 6) kapitałowe,
 - 7) walutowe.
7. Katalog ryzyk istotnych, wymieniony w ust. 6, może ulec zmianie w okresie najbliższych 12 miesięcy (przed kolejnym przeglądem), jeżeli zostaną spełnione kryteria uznania danego ryzyka za istotne, opisane w „Procedurze szacowania kapitału wewnętrznego oraz oceny adekwatności kapitałowej w Banku Spółdzielczym w Ostrowi Mazowieckiej”.
8. Przynajmniej raz w roku Bank dokonuje przeglądu kryteriów uznawania ryzyk za istotne, opisanych w ust. 5 powyżej, biorąc pod uwagę:
- 1) zmiany w przepisach prawnych,
 - 2) pojawienie się nowych ryzyk w sektorze finansowym, które nie zostały objęte obecnymi kryteriami,
 - 3) bieżącą sytuację ekonomiczno-finansową Banku, która może mieć wpływ na zwiększenie lub zmniejszenie parametrów ilościowych uznania danego ryzyka za istotne,
 - 4) zmaterializowanie się ryzyka powodujące wystąpienie faktycznych strat przekraczających poziom 10% annualizowanego wyniku netto.
9. Zarówno przegląd istotności ryzyk, jak i przegląd kryteriów uznawania ryzyk za istotne, jest sporządzany w formie pisemnej, przed coroczną weryfikacją niniejszej Procedury.

VI. Mechanizmy kontrolujące i ograniczające ryzyko

§ 30

Kontrola i ograniczanie ekspozycji na ryzyko

1. W ramach kontroli ryzyka bank wprowadza odpowiednie do skali i złożoności działalności mechanizmy kontrolne dotyczące zarządzania ryzykiem, w szczególności w postaci limitów wewnętrznych ograniczających poziom ryzyka występującego w poszczególnych obszarach działania Banku.
2. Mechanizmy kontrolne obejmują m.in.:
 - 1) ustalenie celów strategicznych i kontrola ich przestrzegania, cele strategiczne w zakresie zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka zawiera Załącznik nr 1 do niniejszej Strategii.
 - 2) przeglądy i weryfikację odpowiednich polityk zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, a także planów w zakresie zmian organizacyjnych i technicznych wspomagających budowę lub rozwój środowiska zarządzania ryzykiem,
 - 3) określenie zadań i wyznaczenie stanowisk służbowych w strukturze organizacyjnej, odpowiedzialnych za realizację zadań w ramach systemu zarządzania ryzykiem w Banku, a także budowę odpowiedniej kultury organizacyjnej,
 - 4) opracowanie, wdrożenie a także kontrolę przestrzegania szczegółowych pisemnych regulacji dotyczących zarządzania ryzykiem, a także zawartych w nich limitów wewnętrznych,
 - 5) przyjmowane i weryfikacja odpowiednich planów awaryjnych i planów ciągłości działania w sytuacji kryzysowej,
 - 6) dokonywanie cyklicznych przeglądów zarządczych regulacji wewnętrznych i struktury organizacyjnej Banku, w celu dopasowania ich zapisów do zmian profilu ryzyka lub zakresu działalności.
3. Odstępstwa od zastosowania mechanizmów kontroli i ograniczania ryzyka (np. wynikające z realizacji zasady proporcjonalności) powinny być uzasadniane, dokumentowane i akceptowane przez Zarząd – aktualną dokumentację odstępstw przechowuje komórka ds. ryzyka.
4. Wybór i wdrożenie mechanizmów kontroli ryzyka może rodzić konsekwencje finansowe, Zarząd ocenia cyklicznie adekwatność stosowanych polityk i mechanizmów zarządzania ryzykiem, a także podejmuje decyzje o zastosowaniu odpowiednich rozwiązań.

§ 31

Bieżące zarządzanie ryzykiem

Bieżące zarządzanie ryzykiem polega na:

- 1) bieżącym stosowaniu i monitorowaniu mechanizmów kontroli ryzyka na I linii obrony, w tym podejmowaniu działań przez jednostki i komórki organizacyjne na I linii obrony zmierzających do ograniczenia liczby i skali występujących zagrożeń,
- 2) identyfikacji ryzyka i gromadzenia oraz przekazywania informacji dotyczących ryzyka – z I linii obrony, do II linii obrony.

§ 32

Zasady ustalania limitów wewnętrznych

1. W Banku obowiązują wewnętrzne limity dotyczące poszczególnych rodzajów ryzyka, które Bank uznaje za istotne i mierzalne.
2. Ustalanie, przestrzeganie i monitoring wewnętrznych limitów na celu ograniczanie ekspozycji na ryzyko, a także wykrywanie przypadków niepożądanego wzrostu ryzyka.
3. Szczegółowe zasady ustalania i aktualizacji wewnętrznych limitów oraz ich wysokość akceptuje Zarząd i zatwierdza Rada Nadzorcza.
4. Podstawowe wskaźniki wyznaczające ogólny poziom ryzyka (apetyt na ryzyko) Banku to min.:
 - 1) wskaźniki kapitałowe,

- 2) wskaźnik dźwigni finansowej,
 - 3) wskaźnik jakości kredytów,
 - 4) wysokość utworzonych rezerw celowych na ryzyko kredytowe,
 - 5) wynik finansowy Banku,
 - 6) marża odsetkowa,
 - 7) nadzorcze miary płynności,
 - 8) wskaźniki LCR i NFSR,
 - 9) wysokość funduszy własnych,
 - 10) pozycja walutowa,
 - 11) inne, ujęte w Strategii działania oraz w planie ekonomiczno-finansowym.
5. Wysokość limitów, o których mowa w ust. 1 jest dostosowana do akceptowanego przez Radę Nadzorczą ogólnego poziomu ryzyka banku (apetytu/tolerancji na ryzyko).
 6. Analizy będące podstawą do określenia wysokości limitów wewnętrznych są sporządzane w formie pisemnej i przechowywane przez komórkę ds. ryzyka.

§ 33

Postępowanie w przypadku przekroczenia limitów

1. Zarząd określa sposób postępowania w przypadku przekroczenia limitów, w tym działania mające na celu wyjaśnienie przyczyn przekroczenia limitu, wyeliminowanie tego przekroczenia, oraz środki mające na celu zapobieganie takim sytuacjom w przyszłości.
2. Zarząd wyznacza komórki odpowiedzialne za realizację działań wymienionych w ust. 1.

§ 34

1. Monitorowanie przestrzegania obowiązujących w Banku norm nadzorczych oraz limitów wewnętrznych przeprowadza komórka ds. ryzyk, analiz i planowania.
2. Raporty zawierające informację o wykorzystaniu limitów przedkładać są okresowo Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej – w cyklach czasowych ustalonych w „Instrukcji sporządzania informacji zarządczej”.

VII. Kontrola wewnętrzna

§ 35

System kontroli wewnętrznej odgrywa strategiczną rolę dla bezpieczeństwa działania Banku i jest istotnym elementem zarządzania ryzykiem. Zasady przeprowadzania kontroli ryzyka są zgodne z Regulaminem kontroli wewnętrznej, powinny być odzwierciedlone w planie kontroli.

§ 36

1. Wszyscy pracownicy mają obowiązek dokonywania bieżącej kontroli ryzyka na zajmowanym stanowisku pracy, w ramach wynikających z przydzielonych mu zadań i na zasadach wynikających z regulacji wewnętrznych Banku.
2. Kierownicy jednostek i komórek organizacyjnych mają obowiązek przeprowadzania kontroli przestrzegania wewnętrznych regulacji Banku w zakresie poszczególnych rodzajów ryzyka przez podległych im pracowników.

§ 37

System kontroli wewnętrznej w zakresie ryzyka powinien obejmować:

- 1) adekwatny proces identyfikacji i oceny poszczególnych rodzajów ryzyka,
- 2) zasady polityki/strategii, procedury, instrukcje, metodologie,

- 3) adekwatne systemy informacji zarządczej i nadzorczej,
- 4) czynności kontrolne w zakresie przestrzegania zasad/strategii, procedur, instrukcji, metodologii,
- 5) proces regularnego przeglądu i oceny zgodności działania Banku z zasadami strategii/polityk oraz procedurami.

§ 38

1. Celem kontroli jest ujawnienie niedoskonałości systemu, błędów procesu zarządzania ryzykiem, niedoskonałości procedur w obszarach ryzyka oraz proponowanie możliwych do zastosowania rozwiązań poprawiających jakość działania systemów i procesów zarządzania ryzykiem.
2. Na podstawie sprawozdania z przeprowadzonych kontroli Zarząd Banku podejmuje decyzje odnośnie doskonalenia jakości procedur, środków technicznych i organizacyjnych obowiązujących w Banku.

VIII. Postanowienia końcowe

§ 39

1. Postanowienia niniejszej Strategii mają zastosowanie we wszystkich jednostkach i komórkach organizacyjnych Banku.
2. Zarządzanie ryzykiem w Banku powinno być zgodne z obowiązującymi przepisami, posiadanymi uprawnieniami, niniejszą Strategią oraz obowiązującymi w Banku regulacjami wewnętrznymi.
3. Niniejsza Strategia podlega corocznej weryfikacji, której dokonuje Zespół ds. Kontroli Instytucjonalnej i Compliance.
4. Wnioski przedkładane są Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej Banku.
5. „Strategia zarządzania ryzykiem w Banku Spółdzielczym w Ostrowi Mazowieckiej” stanowiąca załącznik nr 3 do „Strategii rozwoju Banku Spółdzielczego na lata 2022-2024” oraz jej zmiany podlegają zatwierdzeniu przez Radę Nadzorczą.
6. Niniejsza Strategia wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2022r.
7. Ewentualne zmiany w Strategii wymagają zatwierdzenia przez Radę Nadzorczą Banku.

Strategia kapitałowa

Poziom funduszy własnych Banku powinien być adekwatny do skali, złożoności i profilu ryzyka Banku. **Podstawowym celem strategicznym w zakresie adekwatności kapitałowej jest budowa odpowiednich funduszy własnych, zapewniających bezpieczeństwo zgromadzonych depozytów, przy osiągnięciu planowanego poziomu rentowności prowadzonej działalności.**

1. Cel ten jest realizowany poprzez zarządzanie adekwatnością kapitałową obejmujące podstawowe kierunki działań (cele pośrednie):
 - 1) zwiększanie wysokości funduszy własnych,
 - 2) zapewnienie odpowiedniego poziomu kapitałów Tier I, podstawowy Tier I i Tier II,
 - 3) odpowiednie kształtowanie struktury bilansu Banku w celu utrzymania planowanego poziomu wymogów kapitałowych, dostosowanych do wymagań Rozporządzenia 575/2013 UE,
 - 4) zarządzanie ryzykiem bankowym.
2. Cele szczegółowe zawarte są Polityce kapitałowej, stanowiącej uszczegółowienie Strategii.
3. **Struktura funduszy własnych:**
 - 1) Fundusze własne banku obejmują sumę:
 - a) Kapitału Tier I, o którym mowa w art. 25 Rozporządzenia CRR oraz
 - b) Kapitału Tier II, o którym mowa w art. 71 Rozporządzenia CRR;
 - 2) Uznany łączny kapitał to suma:
 - a) Kapitału Tier I, o którym mowa w art. 25 Rozporządzenia CRR,
 - b) Kapitału Tier II, o którym mowa w art. 71 Rozporządzenia CRR;
 - 3) Kapitały wysokiej jakości:
 - a) Kapitał podstawowy Tier I;
 - b) Kapitał Tier I
4. **Kapitał założycielski:** Kapitał Tier 1, pomniejszony o fundusz ogólnego ryzyka.
Od 01 stycznia 2014r Bank jest zobowiązany utrzymywać Kapitał założycielski w wysokości nie niższej niż równowartość 1 mln euro, przeliczonej według kursu średniego ogłaszanego przez NBP, obowiązującego w dniu sprawozdawczym.
5. **Poziom funduszy własnych.**
Bank jest zobowiązany do utrzymywania sumy funduszy własnych na poziomie nie niższym niż wyższa z następujących wartości:
 - 1) suma wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka oraz wymogów kapitałowych z tytułu przekroczenia limitów i naruszenia innych norm określonych w ustawie Prawo bankowe, powiększonych o bufory kapitału (zabezpieczającego), z uwzględnieniem okresów przejściowych określonych w pakiecie CRD IV / CRR.
 - 2) oszacowana przez bank kwota, niezbędna do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności banku oraz zmian otoczenia gospodarczego, uwzględniająca przewidywany poziom ryzyka (kapitał wewnętrzny), powiększona o bufory kapitału (zabezpieczającego), z uwzględnieniem okresów przejściowych określonych w pakiecie CRD IV / CRR.
6. **Współczynnik kapitałowy**
 - 1) Bank aktualnie jest zobowiązany do utrzymywania łącznego współczynnika kapitałowego (TCR) na poziomie co najmniej 10,50%, współczynnika kapitału TIER 1 (T1) na poziomie nie niższym

niż 8,50% oraz współczynnika kapitału podstawowego Tier 1 (T1) na poziomie nie niższy niż 7%.

- 2) W przypadku obniżenia łącznego współczynnika kapitałowego poniżej poziomu 10,50%, Bank przeprowadza szczegółową analizę wymogów kapitałowych kształtujących poziom łącznego współczynnika kapitałowego oraz podejmuje działania ograniczające poszczególne rodzaje ryzyka.
- 3) Strategicznym celem Banku jest notowanie końcoworocznych poziomów wskaźników kapitałowych TCR i TIER1 na minimalnym poziomie 3 p.p. powyżej wymagań Komisji Nadzoru Finansowego.
- 4) Bank jest zobowiązany do przeprowadzenia przeglądu i weryfikacji procesu szacowania i utrzymania kapitału wewnętrznego nie rzadziej niż raz do roku, w celu zapewnienia, że proces ten jest kompleksowy i odpowiedni do charakteru, skali i złożoności działalności Banku.
- 5) Niezależnie od rocznych przeglądów, proces szacowania kapitału wewnętrznego jest odpowiednio dostosowywany w szczególności w sytuacji pojawienia się nowych rodzajów ryzyka, znaczących zmian w strategii i planach działania oraz środowisku zewnętrznym, w którym działa Bank.
- 6) Bank dostosowuje strategię i politykę budowy funduszy własnych do wymagań pakietu CRD IV/ CRR. Bank spełnia normy kapitałowe określone w pakiecie CRD IV / CRR .
- 7) W celu utrzymania wskaźników kapitałowych na wymaganym poziomie Bank podejmuje następujące działania:
 - a) podwyższenie funduszu zasobowego z tytułu częściowego odpisu zysku,
 - b) analiza zasad tworzenia wymogów kapitałowych,
 - c) zmiana struktury aktywów pod kątem wag ryzyka,
 - d) zmiana struktury aktywów na bardziej dochodowe,
 - e) sprzedaż części portfela kredytowego.

Powyższe działania mają za zadanie osiągnięcie wskaźników na poziomie określonym w Strategii działania.

7. Budowa funduszy własnych

- 1) Podstawowym źródłem budowy funduszy własnych jest wynik finansowy.
- 2) Wieloletni plan budowy funduszy własnych (cele kapitałowe, oczekiwana wielkość kapitałów, polityka dywidendowa) Bank ujmuje w zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą Strategii, natomiast szczegółowe zamierzenia w tym zakresie ujęte są w Polityce kapitałowej, stanowiącej założeń do planu ekonomiczno-finansowego.
- 3) Bank analizuje wpływ wystąpienia warunków skrajnych (spadek funduszy, wzrost wymogów kapitałowych) na współczynnik kapitałowy i na podstawie tych analiz opracowuje i weryfikuje plany awaryjne w zakresie adekwatności kapitałowej.
- 4) Bank wykorzystuje testy warunków skrajnych do określania buforu kapitału w postaci bądź nadwyżki ponad wymagalny minimalny współczynnik kapitałowy oraz w postaci określonych w Polityce kapitałowej planów awaryjnych zwiększenia funduszy własnych.
- 5) Strategia kształtowania funduszy własnych podlega analizie pod względem jej dostosowania do aktualnej sytuacji Banku po zakończeniu każdego roku kalendarzowego.
- 6) Wieloletni plan funduszy własnych zawarty jest w Strategii działania Banku.
- 7) Bank dąży do kształtowania zaangażowania kapitałowego w instytucjach finansowych i bankach w taki sposób, aby pomniejszenie funduszy własnych Banku z tego tytułu nie stanowiło zagrożenia dla bieżącej i przyszłej adekwatności kapitałowej Banku.
- 8) W celu ograniczenia zagrożeń, o których mowa w ust. 4, w banku ustalane są odpowiednie limity dotyczące inwestycji kapitałowych w podmiotach finansowych.
- 9) Bank w planach finansowych oraz w planach perspektywicznych uwzględnia gospodarkę funduszami własnymi Banku, mającą na celu optymalizację wzrostu posiadanych przez Bank funduszy własnych, które winny być dostosowane do profilu ryzyka występującego realnie w Banku, z uwzględnieniem specyficznego charakteru jego działania oraz wyliczeń dotyczących dodatkowych wymogów kapitałowych.

8. Wymogi kapitałowe

- 1) Bank tworzy minimalne wymogi kapitałowe na ryzyka ujęte w Rozporządzeniu UE.
- 2) Bank analizuje inne istotne rodzaje ryzyka, na które tworzy dodatkowe wymogi kapitałowe. Zasady tworzenia wymogów kapitałowych zawiera procedura szacowania wymogu kapitałowego oraz oceny adekwatności kapitałowej, obowiązująca w Banku.
- 3) W polityce kapitałowej oraz odpowiedniej Uchwale Zarządu i Rady Nadzorczej Bank określa limity alokacji kapitału z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka, dostosowane do skali, złożoności i poziomu ryzyka występującego w Banku.
- 4) Analizie poddaje się przestrzeganie w/w limitów, a każde przekroczenie jest sygnalizowane Radzie Nadzorczej wraz z informacjami na temat podjętych działań w celu uniknięcia takiej sytuacji w przyszłości.
- 5) Bank dokonuje okresowego przeglądu procesu szacowania wymogów wewnętrznych. Wyniki przeglądu są prezentowane Radzie Nadzorczej, która dokonuje oceny adekwatności kapitałowej.
- 6) Bank dąży do kształtowania jednostkowego zaangażowania kapitałowego w instytucjach finansowych i bankach (akcje i udziały, zobowiązania podporządkowane, dopłaty na rzecz spółek prawa handlowego) tak, aby nie stanowiło ono jednocześnie:
 - a) więcej niż 10% Kapitału podstawowego TIER 1 (T1),
 - b) 10% Kapitału podstawowego TIER 1 (T1) tych podmiotów.
- 7) Przekroczenie limitów, o których mowa w pkt. 6) wymaga przeprowadzenia dodatkowych analiz, które winny obejmować wpływ na przestrzeganie limitów koncentracji oraz na wysokość współczynnika kapitałowego i wraz z wnioskami wymagają zatwierdzenia przez Zarząd Banku.
- 8) Ustalane przez Bank plany w zakresie kapitału wewnętrznego oraz poziomu wyznaczonego wewnętrznego wymogu kapitałowego winny być dostosowane do profilu ryzyka występującego realnie w Banku, z uwzględnieniem specyficznego charakteru jego działania.

9. Zarządzanie ryzykiem

- 1) Bank podejmuje ryzyko na poziomie zapewniającym utrzymanie łącznego współczynnika kapitałowego (TCR) na poziomie nie niższym niż 10,50%.
- 2) W cyklach co najmniej rocznych Bank dokonuje weryfikacji istotności ryzyk, przyjmując kryteria ilościowe i jakościowe.
- 3) Bank tworzy procedury zarządzania ryzykami istotnymi w Banku, zatwierdzone przez Zarząd Banku.
- 4) Procedury zawierają zapisy dotyczące przekształcania miar ryzyka na wymogi kapitałowe.
- 5) Bank podejmuje ryzyko odpowiednio do posiadanych funduszy własnych.

10. Długofalowe cele kapitałowe

- 1) Realizacja celów kapitałowych odbywa się poprzez podejmowanie decyzji kapitałowych z zakresu struktury finansowania, podziału zysku oraz polityki dywidendowej.
- 2) Bank przyjmuje długoterminowe cele kapitałowe, które pozwalają na utrzymaniu funduszy Banku na poziomach określonych przez regulacje zewnętrzne i wewnętrzne.
- 3) Bank przeprowadza kapitałowe testy warunków skrajnych oraz opracowuje kapitałowe plany awaryjne, opisane w odrębnych regulacjach.

Cele strategiczne w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym, w tym koncentracji

Podstawowym celem strategicznym w zakresie działalności kredytowej jest budowa odpowiedniego do posiadanych funduszy własnych bezpiecznego portfela kredytowego oraz portfela inwestycji finansowych, zapewniającego odpowiedni poziom dochodowości.

1. Cel ten jest realizowany poprzez zarządzanie ryzykiem kredytowym, obejmującym następujące kierunki działań (**cele pośrednie**):
 - 1) budowa bezpiecznego, zdywersyfikowanego portfela kredytowego,
 - 2) dokonywanie bezpiecznych inwestycji finansowych,
 - 3) podejmowanie działań zabezpieczających w obszarze ryzyka pojedynczej transakcji oraz ryzyka portfela,
 - 4) działania organizacyjno-proceduralne.Cele szczegółowe zawarte są Polityce kredytowej, stanowiącej uszczegółowienie Strategii.
2. **Budowa zdywersyfikowanego portfela kredytowego.**
 - 1) Ryzyko kredytowe w Banku wynika między innymi z koncentracji, która jest efektem ograniczenia działalności Banku do obszaru określonego w Statucie, zatwierdzonego przez Komisję Nadzoru Finansowego.
 - 2) Bank dąży do ograniczania ryzyka kredytowego oraz ryzyka koncentracji, wyznaczając m.in. limity: rozwoju akcji kredytowej, zaangażowania w branże, zabezpieczeń, grup klientów, produktów itp.
 - 3) Działalność kredytową Banku cechuje dążenie do zachowania równowagi pomiędzy dochodowością, a bezpieczeństwem. Równowaga ta jest możliwa dzięki podejmowaniu przez Bank odpowiednich działań zabezpieczających przed skutkami ryzyka.
3. **Działania zabezpieczające.**
 - 1) Działania zabezpieczające podejmowane są w dwóch podstawowych obszarach:
 - a) ryzyko pojedynczej transakcji,
 - b) ryzyko portfela.
 - 2) Działania zabezpieczające w obszarze ryzyka pojedynczej transakcji to:
 - a) wdrożenie metod oceny zdolności kredytowej dostosowanych do charakterystyki ryzyka poszczególnych grup kredytobiorców, wykorzystujących dane statystyczne np. GUS dotyczące minimum egzystencji lub średniego miesięcznego wynagrodzenia, także dane statystyczne pochodzące z międzybankowych baz danych,
 - b) wdrożenie metod ograniczających nadmierne zadłużanie się gospodarstw domowych, kredytowanych przez Bank,
 - c) zatwierdzenie zasad monitorowania sytuacji ekonomiczno-finansowej oraz zabezpieczeń, ze szczególnym uwzględnieniem zapisów Rekomendacji „T” oraz Rekomendacji „S”,
 - d) przeprowadzanie klasyfikacji ekspozycji kredytowych i tworzenie rezerw zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów,
 - e) udzielanie pełnomocnictw do podejmowania decyzji kredytowych na podstawie systemu kompetencji decyzyjnych obowiązujących w Banku,
 - f) rozdzielenie funkcji związanych z bezpośrednią obsługą klienta (gromadzenie dokumentów, przygotowanie danych do analiz, sporządzanie propozycji klasyfikacji na podstawie monitoringu sytuacji klienta) od oceny ryzyka przez decydentów,
 - g) analiza wskaźnika LtV przy kredytach zabezpieczonych hipotecznie,

- h) analiza ilościowa i jakościowa podmiotów wnioskujących o kredyt,
 - i) badanie ryzyka czynników **ESG** na etapie rozpatrywania wniosku i monitorowania transakcji poprzez ustalenie poziomu uzależnienia klienta od czynników ESG i weryfikacja działań klienta w kierunku dywersyfikacji tego ryzyka.
- 3) Działania zabezpieczające w obszarze ryzyka portfela to:
- a) dywersyfikacja portfela kredytów,
 - b) pozyskiwanie do współpracy klientów o dobrej sytuacji ekonomicznej, sprawdzonej reputacji, dobrze współpracujących z Bankiem,
 - c) tworzenie, weryfikacja i analiza wykonania limitów koncentracji zaangażowań, w tym dużych zaangażowań,
 - d) opracowanie systemu informacji zarządczej w zakresie działalności kredytowej, z uwzględnieniem analizy ilościowej i jakościowej portfela kredytowego,
 - e) analiza rynku, w tym rynku nieruchomości,
 - f) wykorzystanie baz danych, dotyczących zadłużenia gospodarstw domowych (np. BIK).
 - g) ocena jakości portfela kredytowego oraz wskaźnika pokrycia rezerwami kredytów zagrożonych,
 - h) analiza wpływu bancassurance na ryzyko kredytowe,
 - i) analiza zastosowanych odstępstw.
- 4) W ramach polityki, dotyczącej zabezpieczeń Bank stosuje politykę zarządzania ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie.
- 5) W celu ograniczania skutków ryzyka Rada Nadzorcza Banku zatwierdza maksymalną wartość wskaźnika DSti.
- 6) W celu ograniczania skutków ryzyka Rada Nadzorcza Banku zatwierdza optymalny wskaźnik Dti (miara pozwalająca określić, jaką część dochodu kredytobiorca jest w stanie przeznaczyć na spłatę zadłużenia).
4. Działania organizacyjno-proceduralne.
- 1) Bank zapewnia niezależność funkcji pomiaru ryzyka kredytowego od działalności kredytowej poprzez wprowadzenie zasady, że osoby opracowujące dane do analizy ryzyka kredytowego nie podejmują decyzji kredytowych.
 - 2) Ryzyko kredytowe jako najistotniejszy rodzaj ryzyka w Banku podlega nadzorowi ze strony Prezesa Zarządu. Natomiast za działalność kredytową odpowiada Wiceprezes Zarządu Pionu Sprzedaży, co zapewnia rozdzielenie funkcji oceny ryzyka od działalności operacyjnej na poziomie Zarządu.
 - 3) W Banku funkcjonują regulacje wewnętrzne obejmujące zasady zarządzania ryzykiem kredytowym, które podlegają okresowej weryfikacji.
 - 4) Zasady zarządzania ryzykiem kredytowym są poddawane okresowej ocenie w ramach audytu wewnętrznego/kontroli instytucjonalnej.
 - 5) Akceptowalny poziom ryzyka kredytowego (apetyt na ryzyko) , w tym ryzyka DEK oraz EKZH określany jest w odpowiedniej Uchwale Zarządu Banku i Rady Nadzorczej.
5. Celem strategicznym Banku w zakresie ryzyka bancassurance jest:
- 1) utrzymanie poziomu ryzyka zgodnego z założonym apetytem na ryzyko określonym w Uchwale Zarządu Banku i Rady Nadzorczej oraz w odrębnych procedurach,
 - 2) realizacja celu będzie dokonywana poprzez:
 - a) przyjęcie oraz odpowiednie wdrożenie „Polityki zarządzania ryzykiem bancassurance” zawierającej zasady zarządzania ryzykiem,
 - b) właściwy podział zadań i organizację procesów zarządzania ryzykiem bancassurance,
 - c) nadzór nad efektywnością procesów zarządzania ryzykiem i poziomem ryzyka,
 - 3) polityka powinna obejmować, co najmniej:
 - a) zasady wyboru odpowiedniego i stabilnego zakładu ubezpieczeń do współpracy,
 - b) rolę Banku w procesie oferowania ubezpieczeń (model biznesowy w zakresie bancassurance),

- c) produkty bankowe, które Bank zamierza oferować klientom, jako towarzyszące/powiązane z produktem ubezpieczeniowym;
 - d) zasady współpracy z zakładami ubezpieczeń w tym: podział obowiązków i kompetencji pomiędzy Bankiem a zakładem ubezpieczeń, zasady ewentualnego pobierania przez Bank wynagrodzenia w związku z oferowaniem ubezpieczeń,
 - e) zasady współpracy z klientami Banku, w tym opis minimalnego zakresu informacji przekazywanych klientowi Banku w zależności od ryzyka ponoszonego przez klienta, specyfiki produktu ubezpieczeniowego i kanału dystrybucji ubezpieczeń,
 - f) zasady zarządzania ryzykiem związanym w zakresie bancassurance,
 - g) zasady ustalania i rozliczania wynagrodzeń uzyskiwanych z tytułu świadczenia usług związanych z oferowaniem ubezpieczeń.
- 4) Podział zadań i organizacja procesów zarządzania ryzykiem bancassurance powinna realizować następujące zasady:
- a) rozdzielenie obszarów operacyjnych odpowiedzialnych za: sprzedaż, akceptację ryzyka, monitoring i ograniczanie/kontrolę ryzyka związanego z pełnioną przez Bank rolę w procesie oferowania ubezpieczeń: pośrednika ubezpieczeniowego albo ubezpieczającego,
 - b) rozgraniczenie odpowiedzialności, co najmniej za: sprzedaż i akceptację ryzyka wraz z ograniczaniem/kontrolą ryzyka na szczeblu Zarządu,
 - c) formalne zasady oferowania klientom produktów ubezpieczeniowych obejmujące w szczególności: zasady sprzedaży, zasady ewidencji księgowej, tolerancję na ryzyko związane z tymi produktami zgodną z apetytem na ryzyko,
 - d) formalnie określony proces pomiaru, oceny i ograniczania/kontroli ryzyka, obejmujący: analizę reklamacji i skarg klientów związanych z produktami bancassurance, koncentrację poszczególnych rodzajów produktów bancassurance utrzymywanych w Banku, przestrzeganie ustanowionych limitów, dokonywanie analizy ekonomiczno-finansowej podmiotów, z którymi Bank współpracuje w zakresie bancassurance, analizę ryzyka przed wprowadzeniem produktów, a także analizę ryzyka funkcjonujących produktów obejmującą odpowiednio wpływ oferowanych produktów ubezpieczeniowych, na jakość portfela kredytowego.
- 5) Nadzór nad efektywnością procesów bancassurance i poziomem ryzyka powinien obejmować:
- a) wyznaczenie kluczowych obszarów polityki zarządzania ryzykiem bancassurance, które będą podlegać bezpośredniej kontroli Zarządu,
 - b) system kontroli wewnętrznej w zakresie zarządzania ryzykiem bancassurance,
 - c) systemu informacji zarządczej w zakresie ryzyka bancassurance,
 - d) regularne przeglądy, weryfikację i ocenę system zarządzania ryzykiem bancassurance (w tym mechanizmów i procedur kontroli wewnętrznej) pod kątem jego skuteczności oraz adekwatności do profilu ryzyka Banku.

Cele strategiczne w zakresie zarządzania ryzykiem płynności

Celem strategicznym Banku w zarządzaniu płynnością jest pełne zabezpieczenie jego płynności, minimalizacja ryzyka utraty płynności przez Bank w przyszłości oraz optymalne zarządzanie nadwyżkami środków finansowych.

1. Cel ten jest realizowany poprzez zarządzanie ryzykiem płynności obejmujące podstawowe kierunki działań (**cele pośrednie**):
 - 1) zapewnienie odpowiedniej struktury aktywów, ze szczególnym uwzględnieniem aktywów długoterminowych,
 - 2) podejmowanie działań (w tym działań marketingowych) w celu utrzymania odpowiedniej do skali działalności stabilnej bazy depozytowej,
 - 3) utrzymanie nadzorczych miar płynności,
 - 4) utrzymanie wskaźnika LCR i NFSR.Cele szczegółowe zawarte są polityce płynności, stanowiącej uszczegółowienie Strategii.
2. **Odpowiednia struktura aktywów.**
 - 1) Realizacja strategii zarządzania płynnością następuje poprzez równoczesne zarządzanie aktywami i pasywami oraz pozycjami pozabilansowymi Banku.
 - 2) Zarządzanie ryzykiem płynności w Banku ma charakter skonsolidowany i całościowy. Oznacza to zarządzanie płynnością złotową i walutową, zarówno w odniesieniu do pozycji bilansowych jak i pozabilansowych we wszystkich horyzontach czasowych ustalonych przez Bank i obejmuje wszystkie komórki i jednostki organizacyjne Banku.
 - 3) Struktura posiadanych przez Bank aktywów powinna umożliwiać elastyczne dostosowywanie się do potrzeb płynnościowych. W tym celu Bank dywersyfikuje swoje aktywa według następujących kryteriów:
 - a) płynności,
 - b) bezpieczeństwa,
 - c) rentowności.
 - 4) Istotnym warunkiem utrzymania płynności w przyszłości jest zarządzanie płynnością długoterminową. Bank bada strukturę pasywów długoterminowych powiązaną ze strukturą aktywów długoterminowych i ustala limity zaangażowania w aktywa długoterminowe.
3. **Budowa stabilnej bazy depozytowej.**
 - 1) Bank zakłada utrzymanie dotychczasowej struktury depozytów przyjętych od klientów Banku, gdzie głównym źródłem finansowania aktywów są depozyty podmiotów niefinansowych, ludności i budżetu.
 - 2) Celem Banku jest wydłużenie średniego terminu wymagalności przyjmowanych depozytów, tak aby Bank mógł otwierać, po stronie aktywnej, pozycje o dłuższym horyzoncie czasowym. Bank będzie dążył do takiego konstruowania produktów depozytowych, aby było to optymalne pod kątem ryzyka płynności. Zarządzanie bazą depozytową Banku poprzez przyjęty limit koncentracji zakłada ograniczenia w zakresie uzależnienia od poszczególnych źródeł finansowania.
 - 3) Bank bada zachowania rynku, w tym poziom cen w celu utrzymania konkurencyjnej oferty.
 - 4) Bank prowadzi aktywną politykę cenową (polityka stóp procentowych) zapewniającą pozyskanie depozytów.
 - 5) Bank prowadzi działania marketingowe (w tym działania inicjowane w ramach Zrzeszenia) opisane w Strategii działania oraz w założeniach do planu, mające na celu zwiększanie bazy depozytowej.

4. Utrzymanie nadzorczych miar płynności:

- 1) Z punktu widzenia zarządzania płynnością Banku najważniejsza jest analiza poziomu płynności w ujęciu krótko- i średnioterminowym. W celu posiadania pełnej oceny strukturalnej posiadanych aktywów i pasywów dokonuje się analizy w poszczególnych przedziałach czasowych.
- 2) Bank ogranicza ryzyko płynności poprzez stosowanie systemu limitów oraz odpowiednie kształtowanie struktury posiadanych aktywów i pasywów.
- 3) Bank dokonuje identyfikacji wszelkich zagrożeń związanych z ryzykiem utraty płynności. W zależności od stwierdzonego charakteru zagrożenia utraty płynności Bank postępuje według określonych procedur awaryjnych.
- 4) Bank systematycznie bada i przestrzega nadzorczych miar płynności określonych w odpowiedniej uchwale Komisji Nadzoru Finansowego.
- 5) Bank może regulować swoją płynność płatniczą poprzez wykorzystywanie szeregu instrumentów oferowanych przez Bank Zrzeszający. Po stronie aktywnej są to przede wszystkim rachunki bieżące i lokaty terminowe, które charakteryzują się wysoką płynnością. Po stronie pasywnej jest to kredyt w rachunku bieżącym, lokaty płynnościowe oraz inne kredyty celowe oferowane przez Bank Zrzeszający. Płynne finansowanie swoich klientów Bank może prowadzić poprzez system współfinansowania konsorcjalnego z Bankiem Zrzeszającym. Celem poprawy płynności, Bank może przeprowadzać z Bankiem Zrzeszającym transakcje sprzedaży wierzytelności.

6. Działania w celu osiągnięcia nadzorczych miar płynności, wynikających z Pakietu CRD IV / CRR.

- 1) W związku z wejściem w życie Pakietu CRD IV/CRR Bank jest zmuszony do utrzymania/uzyskania wskaźnika płynności krótkoterminowej (LCR) zgodnie z przepisem przejściowym, dotyczącym wprowadzania wskaźnika pokrycia wypływów netto (art. 460 ust 2 Rozporządzenia 575/2013).
- 2) Zgodnie z zapisami Rozporządzenia UE Bank jest zobowiązany utrzymywać wskaźnik pokrycia aktywów wymagających stabilnego finansowania pasywami stabilnymi (NSFR).
- 3) W celu osiągnięcia / utrzymania w wskaźników Bank powinien podjąć następujące działania:
 - a) weryfikacja metod zarządzania ryzykiem płynności,
 - b) uzupełnienie regulacji wewnętrznych Banku do wymagań Pakietu CRD IV / CRR,
 - c) zmiana struktury aktywów poprzez min. zamianę części lokat międzybankowych na papiery skarbowe cechujące się wysoką jakością i stabilnością, zgodnie z załącznikiem nr 3 do Rozporządzenia UE,
 - d) zmiany w systemie informatycznym i sprawozdawczym.

7. Działania w celu dostosowania regulacji wewnętrznych Banku do zmian Rekomendacji P:

- 1) opracowanie zmian do polityki płynności, ze szczególnym uwzględnieniem opracowania założeń przeprowadzanych testów warunków skrajnych,
- 2) uzupełnienie planów awaryjnych, dostosowanych do opracowanych testów warunków skrajnych,
- 3) wprowadzenie zapisów dotyczących dodatkowej dywersyfikacji źródeł finansowania oraz awaryjnych źródeł finansowania,
- 4) weryfikacja wskaźników charakteryzujących ogólnym profil ryzyka (apetyt na ryzyko),
- 5) weryfikacja struktury organizacyjnej pod kątem rozdzielenia zadań związanych zawieraniem transakcji od oceny ryzyka,
- 6) inne, wynikające z zaleceń audytu.

Cele strategiczne w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej

Celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej jest utrzymanie relacji przychodów i kosztów odsetkowych oraz bilansowej wartości zaktualizowanej kapitału wynikającej ze zmian stóp procentowych, w granicach nie zagrażających bezpieczeństwu Banku i akceptowanych przez Radę Nadzorczą.

1. Cel ten jest realizowany poprzez zarządzanie ryzykiem stopy procentowej obejmujące podstawowe kierunki działań (cele pośrednie):
 - 1) zapewnienie odpowiedniej struktury aktywów i pasywów oprocentowanych w celu ograniczania ryzyka bazowego oraz ryzyka przeszacowania,
 - 2) podejmowanie odpowiedniej polityki cenowej (w tym działań marketingowych) w celu utrzymania odpowiedniej do skali działalności stabilnej bazy depozytowej oraz dochodowego portfela kredytowego w celu wypracowania odpowiednich marż,
 - 3) codzienna realizacja polityki stóp procentowych w procesie sprzedaży produktów bankowych.
2. Cele szczegółowe zawarte są w Polityce zarządzania ryzykiem stopy procentowej, stanowiącej uszczegółowienie Strategii.
3. Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej oraz marżą odsetkową opiera się na:
 - 1) analizie obecnego oraz prognozowanego kształtowania się stóp procentowych na rynku międzybankowym,
 - 2) analizach narażenia Banku na ryzyko stóp procentowych oraz analizach oprocentowania produktów Banku,
 - 3) prognozach kształtowania się przyszłego wyniku odsetkowego,
 - 4) dostępności produktów aktywnych i pasywnych,
 - 5) przestrzeganiu ustalonych limitów,
 - 6) realizowaniu celów przyjętych w Strategii Banku.
4. Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej oraz marżą odsetkową odbywa się poprzez:
 - 1) kształtowanie oprocentowania aktywów i pasywów,
 - 2) wydłużanie aktywów bądź pasywów poprzez szersze zastosowanie instrumentów o stałej stopie procentowej,
 - 3) skracanie aktywów bądź pasywów poprzez zwiększanie udziału instrumentów o zmiennej stopie procentowej,
 - 4) zmianę długości zapadalności aktywów o oprocentowaniu stałym,
 - 5) zwiększenie liczby umów z klauzulą możliwej zmiany oprocentowania,
 - 6) zmniejszeniu lub zwiększeniu zaangażowania w aktywach mniej wrażliwych na zmiany stóp procentowych,
 - 7) zmianę strategii kredytowej i/lub depozytowej.
5. Kształtowanie poziomu oprocentowania produktów oferowanych przez Bank uwzględnia:
 - 1) analizę oprocentowania produktów u konkurencji i na rynku międzybankowym,
 - 2) wpływ zmiany oprocentowania na inne ryzyka Banku,
 - 3) strategię działania i rozwoju Banku,
 - 4) marże realizowane na poszczególnych produktach.
6. Istotnym elementem ograniczania ryzyka stopy procentowej jest zwiększenie udziału przychodów pozaodsetkowych w przychodach ogółem m.in. poprzez sprzedaż produktów generujących opłaty i prowizje, w tym produktów elektronicznych.
7. Podstawowe wskaźniki charakteryzujące poziom (profil) ryzyka stopy procentowej są określane w założeniach do planu ekonomiczno – finansowego.
8. Bank w oparciu o przeprowadzane testy warunków skrajnych przeprowadza symulację wyniku finansowego w przyszłości.
9. Bank bada wpływ istotnego wzrostu stóp procentowych na spłacalność kredytów oraz informuje klientów o wzroście ryzyka związanego ze wzrostem rynkowych stóp procentowych.

10. W związku z ze zmianami prawnymi wynikającymi z Rekomendacji S dotyczącymi kredytów zabezpieczonych hipotecznie na nieruchomościach mieszkalnych dla klientów detalicznych Bank wprowadził do swojej oferty kredyty dla klientów detalicznych zabezpieczone hipotecznie oprocentowane okresowo stałą stopę procentową.

*Załącznik nr 5 - do Strategii Zarządzania Ryzykiem
w Banku Spółdzielczym w Ostrowi Mazowieckiej*

Cele strategiczne w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym ryzyka braku zgodności

Celem strategicznym w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz ryzykiem braku zgodności w Banku jest ograniczanie ryzyka występowania strat operacyjnych oraz dążenie do ich minimalizowania.

1. Cel ten jest realizowany poprzez zarządzanie ryzykiem operacyjnym oraz ryzykiem braku zgodności, obejmujące podstawowe kierunki działań (cele pośrednie):
 - 1) Określenie podstawowych procesów niezbędnych do zarządzania ryzykiem operacyjnym.
 - 2) Prowadzenie i analiza rejestru incydentów i strat z tytułu ryzyka operacyjnego (w tym strat z tytułu ryzyka braku zgodności).
 - 3) Opracowanie ogólnych zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym zasady identyfikacji, oceny, monitorowania, zabezpieczania i transferu ryzyka operacyjnego.
 - 4) Zarządzanie kadrami.
 - 5) Określenie docelowego profilu ryzyka operacyjnego, uwzględniającego skalę i profil ryzyka operacyjnego obciążającego Bank.
 - 6) Zdefiniowanie tolerancji/apetytu Banku na ryzyko operacyjne.
 - 7) Przyjęcie założeń dla systemu kontroli wewnętrznej w zakresie ryzyka operacyjnego.
 - 8) Weryfikacja spójności procedur wewnętrznych Banku z regulacjami zewnętrznymi.
 - 9) Cele stanowiące uszczegółowienie Strategii zawarte są w: Polityce zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz w Polityce zgodności, Polityce bezpieczeństwa informacji.
2. **Podstawowe procesy niezbędne do zarządzania ryzykiem operacyjnym.,**
 - 1) Opracowanie i wdrożenie procedur zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz bezpieczeństwem Banku, dostosowanych do przepisów zewnętrznych, z wykorzystaniem procedur wzorcowych Banku Zrzeszającego.
 - 2) Okresowa weryfikacja przyjętych procedur wewnętrznych.
 - 3) Identyfikacja i rejestracja zdarzeń ryzyka operacyjnego oraz incydentów ryzyka braku zgodności.
 - 4) Wycena strat zdarzeń ryzyka operacyjnego.
 - 5) Analiza zagrożeń i propozycja działań w celu ograniczania ryzyka operacyjnego.
 - 6) Przeprowadzanie testów warunków skrajnych oraz testów ciągłości działania.
 - 7) Raportowanie wyników analiz i ocen Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej.
 - 8) Podejmowanie działań ograniczających ryzyko operacyjne oraz ryzyko braku zgodności.
 - 9) Kontrola wewnętrzna i audyt.
3. **Prowadzenie i analiza rejestru incydentów i strat.**
 - 1) Rejestrowanie zdarzeń ryzyka operacyjnego oraz ryzyka braku zgodności. Stałe doskonalenie procesu identyfikacji i rejestracji incydentów i strat.
 - 2) Analiza zdarzeń zawartych w rejestrze, wyjaśnianie ich przyczyn, analiza częstotliwości występowania.
 - 3) Analiza strat z tytułu ww. rodzajów ryzyka oraz możliwości ograniczania ich skutków.

- 4) Raportowanie skutków ryzyka operacyjnego oraz ryzyka braku zgodności do Zarządu oraz Rady Nadzorczej zgodnie z systemem informacji zarządczej.
- 5) Podejmowanie działań zmierzających do ograniczania skutków ww. zdarzeń, przy zachowaniu opłacalności podejmowanych działań.
- 6) Organizacja procesu zarządzania ww. ryzykami z uwzględnieniem zadań Zarządu oraz Rady Nadzorczej Banku.
- 7) Organizacja systemu przepływu informacji o zmianach przepisów zewnętrznych i wewnętrznych.
- 8) Sporządzanie mapy ryzyka, w celu podejmowania działań zabezpieczających.
- 9) Wdrażanie i doskonalenie narzędzi informatycznych.
- 10) Utrzymanie bezpiecznego poziomu narażenia Banku na ryzyko operacyjne, akceptowalnego przez Zarząd i Radę Nadzorczą.

4. **Ogólne zasady zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym zasady identyfikacji, oceny, monitorowania, zabezpieczania i transferu ryzyka operacyjnego.**

1) **Identyfikacja zdarzeń ryzyka operacyjnego, w tym zdarzeń z zakresu ryzyka braku zgodności.**

Identyfikacja zdarzeń ryzyka operacyjnego oraz incydentów ryzyka braku zgodności odbywa się na każdym stanowisku pracy Banku w oparciu o wykaz zdarzeń zawartych w Instrukcji zarządzania ryzykiem operacyjnym. Każdy pracownik Banku ma obowiązek zgłaszania do przełożonego incydentów i po wyjaśnieniu przyczyn zarejestrowanie w rejestrze zdarzeń ryzyka operacyjnego. Komórka organizacyjna Banku odpowiedzialna za prowadzenie rejestru dokonuje ostatecznej klasyfikacji zdarzenia i raportuje, zgodnie z szczegółową procedurą opisaną w Instrukcji zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Bank rejestruje wszystkie zdarzenia ryzyka operacyjnego bez względu na wysokość straty i częstotliwość występowania.

2) **Ocena i monitorowanie ryzyka operacyjnego.**

Zasady wyceny kosztów finansowych i niefinansowych zdarzeń ryzyka operacyjnego i ryzyka braku zgodności są opisane w Instrukcji zarządzania ryzykiem operacyjnym. Komórka odpowiedzialna za prowadzenie rejestru zdarzeń ryzyka operacyjnego ma za zadanie oszacowanie kosztów zdarzeń, sporządzenie mapy ryzyka oraz raportowanie o wysokości poniesionych strat, podjętych działaniach itp. do Zarządu i Rady, w ramach systemu informacji zarządczej.

3) **Działania zabezpieczające.**

- a) Wdrożenie i systematyczna weryfikacja procesów zapobiegania występowaniu oraz zmniejszania skutków ryzyka, odpowiednio do rodzaju ryzyka i jego możliwego wpływu na wynik Banku.
- b) Stosowanie wybranych metod ograniczania ryzyka, odpowiednio do skali działania Banku i wielkości ryzyka.
- c) Działania prewencyjne, związane z identyfikacją i monitoringiem ryzyka prowadzenia operacji, rozpoznawaniem i zapobieganiem powstawaniu zdarzeń ryzyka operacyjnego w trakcie bieżącej działalności, a także zapewnienie identyfikacji i oceny ryzyka przed podjęciem istotnych decyzji związanych z wdrożeniem nowych produktów, procesów, systemów.
- d) Osłabianie i niwelowanie skutków zeszytych zdarzeń poprzez przygotowanie odpowiednich procedur i sposobów reagowania pracowników Banku na wypadek zajścia zdarzenia ryzyka operacyjnego, a także poprzez dokonanie przeniesienia ryzyka na inne podmioty w przypadku opłacalności i dostępności takiej metody dla danego rodzaju ryzyka.
- e) Stosowanie ubezpieczeń.
- f) Tworzenie planów awaryjnych zachowania ciągłości działania.

g) Okresowa weryfikacja procedur obowiązujących w Banku.

4) **Transfer ryzyka.**

Bank stosuje następujące metody transferu ryzyka:

- a) ubezpieczenia,
- b) pokrycie kosztów strat przez pracownika winnego zaniedbań,
- c) outsourcing.

5) **Zarządzanie kadrami.**

- a) Zapewnienie świadomości występowania ryzyka operacyjnego obciążającego Bank na wszystkich szczeblach zarządzania.
- b) Stosowanie zasad dobrej praktyki bankowej w relacjach z klientami.
- c) Analiza skarg i wniosków związanych z działalnością Banku.
- d) Szkolenie kadry Banku.
- e) Kontrola wewnętrzna.

5. **Docelowy profilu ryzyka operacyjnego.**

- 1) Docelowy profil ryzyka operacyjnego określono na podstawie wybranych czynników ryzyka operacyjnego w ujęciu czasowym, zgodnym z aktualną Strategią działania Banku.
- 2) Ocena profilu ryzyka przyjęta została zgodnie z Metodką BION.

Lp.	Wskaźniki ilościowe	OCENA*			
		1	2	3	4
1	Suma bilansowa	do 40 mln	40-100 mln	od 100-200 mln	powyżej 200 mln
2	Ilość placówek	do 3	od 3 do 10	od 10 do 20	powyżej 20
3	Wielkość rezerw na sprawy sądowe /fundusze własne	od 0,25% włącznie	od 0,25 % do 0,50% włącznie	od 0,5 % do 1% włącznie	powyżej 1%
4	Wielkość strat poniesionych z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego na każdy milion sumy bilansowej	do 20 zł włącznie	od 20 zł do 100 zł włącznie	od 100 zł do 1000zł włącznie	powyżej 1000zł
5	Liczba oszustw wewnętrznych w ciągu ostatnich 12 miesięcy	do 2 włącznie	od 2 do 5 włącznie	od 5 do 10 włącznie	powyżej 10
6	Liczba prowadzonych rachunków	do 2 000 włącznie	100 000 włącznie	2 000 000 włącznie	Powyżej 2 000 000
Wskaźniki jakościowe:					
Lp.	Wskaźnik	OCENA*			
		1	2	3	4
7	Zasady dystrybucji produktów	bank dystrybuuje produkty tylko w ramach sprzedaży bezpośredniej	sprzedaż bezpośrednia plus przez pośredników ,nie wymagających zgody KNF	sprzedaż bezpośrednia plus przez pośredników wymagających zgody KNF	sprzedaż bezpośrednia oraz franczyza
8	Zasady identyfikacji klienta	dla potrzeb zawarcia umowy o prowadzenie rachunku identyfikacja klienta	dopuszcza się identyfikacje klienta w oparciu o potwierdzony przez	dopuszcza się identyfikację klienta w oparciu o procedury podmiotu, któremu bank	dopuszcza się możliwość braku weryfikacji

		wymaga jego fizycznej obecności w banku	inny organ dokument	powierzył realizację czynności w ramach outsourcingu	tożsamości klienta w banku
9	Rodzaj Centrum Zapasowego	Bank posiada własne Centrum zapasowe	Bank posiada dostęp do środowiska zapasowego	Bank nie posiada dostępu do środowiska zapasowego, ale posiada zawarte umowy	Bank nie posiada środowiska zapasowego oraz nie zawarł umów
10	Uzależnienie od dostawców usług informatycznych	Bank w warunkach awaryjnych jest samowystarczający	Bank wymaga niewielkiego wsparcia ze strony podmiotu zewnętrznego	Bank wymaga umiarkowanego wsparcia ze strony podmiotu zewnętrznego	Bank jest istotnie uzależniony od podmiotu zewnętrznego

*Ocena profilu ryzyka operacyjnego:

Ocena 1 – poziom niski (akceptowalny)

Ocena 2 – poziom umiarkowany (akceptowalny)

Ocena 3 – poziom podwyższony (ostrzegawczy)

Ocena 4 – poziom wysoki (krytyczny)

6. Bank zakłada tolerancję / apetyt na ryzyko operacyjne na poziomie określonym w odrębnych regulacjach.
7. **W przypadku przekroczenia akceptowalnego poziomu „apetytu na ryzyko”** Bank będzie podejmował następujące działania:
 - 1) Identyfikacja przyczyn przekroczeń.
 - 2) Określenie działań zależnych od przyczyn przekroczenia:
 - a) organizacyjnych,
 - b) proceduralnych,
 - c) technicznych.
 - 3) Weryfikacja planów awaryjnych oraz planów ciągłości działania.
 - 4) Modyfikacja technicznych systemów zabezpieczających.
 - 5) Weryfikacja procedur kontrolnych.
 - 6) Weryfikacja procedur operacyjnych.
 - 7) Szkolenia pracowników.
 - 8) Ocena możliwości transferu ryzyka.
8. **Założenia dla systemu kontroli wewnętrznej w zakresie ryzyka operacyjnego.**
 - 1) W Banku funkcjonuje system kontroli wewnętrznej, na który składa się:
 - a) kontrola instytucjonalna,
 - b) audyt wewnętrzny, sprawowany przez jednostkę zarządzającą SSOZ.
 - 2) Szczegółowe zasady kontroli wewnętrznej i audytu zawarte są w odrębnych regulacjach.
 - 3) Wymienione powyżej działania mają na celu poprawę jakości pracy Banku, co powinno się przełożyć na wzrost pozycji konkurencyjnej Banku.
9. **Ryzyko braku zgodności – część ryzyka operacyjnego**, będąca skutkami nieprzestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez Bank standardów postępowania. Ryzyko braku zgodności jako część ryzyka operacyjnego traktuje się jako istotne z uwagi na objęcie skutków finansowych ryzyka braku zgodności w wymogu z tytułu ryzyka operacyjnego, natomiast traktowane jako odrębnie traktuje się jako ryzyko nieistotne.

Cele strategiczne w zakresie zarządzania ryzykiem walutowym

Podstawowym celem zarządzania ryzykiem walutowym jest ograniczanie skutków narażenia Banku oraz Klientów na nieoczekiwane zmiany kursów walut.

Cel ten jest realizowany w oparciu o poniższe cele pośrednie:

1. Zarządzanie ryzykiem walutowym polega m.in. na zawieraniu transakcji o takiej strukturze oraz warunkach, które w najbardziej efektywny sposób zabezpieczają Bank przed potencjalnymi stratami z tytułu zmian kursów walutowych minimalizując związane z nim ryzyko.
2. Podstawowym celem Banku jest utrzymywanie pozycji walutowej całkowitej w wysokości nie przekraczającej 2% funduszy własnych, która nie wiąże się z koniecznością utrzymywania regulacyjnego wymogu kapitałowego na ryzyko walutowe.
3. Strategią Banku jest prowadzenie konserwatywnej polityki w zakresie ryzyka walutowego, tzn. kształtowanie pozycji w granicach nie wiążących się z koniecznością utrzymywania wymogu kapitałowego, zgodnie z Rozporządzenie 575/2013 UE. Należy podkreślić, że takie podejście nie ogranicza w żaden sposób rozwoju wolumenu transakcji walutowych oferowanych klientom Banku.
4. Na rynku walutowym Bank przykłada szczególną uwagę do rozwoju operacji z klientami i prowadzi ciągłe prace nad rozszerzeniem zakresu i udoskonaleniem oferty produktów i usług. Działania swoje opiera w szczególności na uelastycznieniu oferty produktowej, pozwalającej na lepsze zaspokojenie indywidualnych potrzeb klientów adekwatnie do sytuacji rynkowej.
5. Zgodnie z profilem biznesowym Banku oraz strukturą bazy klientów, szczególny nacisk położono na dopasowywanie oferty produktowej i kanałów zawierania transakcji do potrzeb małych i średnich przedsiębiorstw prowadzących wymianę handlową z zagranicą.
6. Bank Spółdzielczy odpowiadając na zapotrzebowanie swoich klientów z którymi jest związany biznesowo wprowadził do swojej oferty kredyty inwestycyjne i obrotowe w walucie EUR. Kredyty są ściśle limitowane i analizowane pod kątem innych ryzyk.
7. W ramach stosowanej polityki ograniczania ryzyka Bank dąży do utrzymywania maksymalnie zrównoważonej pozycji walutowej.
8. Poziom ryzyka walutowego w działalności Banku z tytułu ryzyka kursowego ograniczony jest poprzez limit całkowitej pozycji walutowej (w tym limit pozycji indywidualnej dla poszczególnych walut).
9. Wszystkie limity z zakresu ryzyka walutowego uchwała Zarząd Banku i Rada Nadzorcza.
10. Monitoring wykorzystania limitów w zakresie ryzyka walutowego realizowany jest przez osoby zatrudnione w komórce monitorowania ryzyka, z zachowaniem niezależności oceny ryzyka od działalności, która to ryzyko generuje.
11. Pomiar ryzyka walutowego dokonywany jest codziennie. Do wyliczenia ryzyka walutowego wyznaczone są pozycje walutowe dla poszczególnych walut oraz pozycja całkowita dla wszystkich walut łącznie, przeliczone na PLN po kursie średnim NBP. Wyliczenia pozycji dokonywane są zgodnie z obowiązującymi wytycznymi Prezesa Narodowego Banku Polskiego oraz Komisji Nadzoru Finansowego.
12. Bank zakłada, że skala działalności walutowej nie będzie znacząca.

Cele strategiczne w zakresie zarządzania ryzykiem wyniku finansowego

Celem strategicznym Banku w zakresie ryzyka wyniku finansowego jest utrzymanie stałej, niewrażliwej na zmiany otoczenia pozycji rynkowej i ekonomicznej Banku. Bank podejmuje działania poprzez właściwy proces zarządzania strategicznego, monitorowania otoczenia i postępów strategii, planowania i zarządzania wynikiem finansowym oraz pomiar wrażliwości Banku na zmianę czynników otoczenia.